

Nr 6. 2021

DANMARKS BIBLIOTEKER

ROSKILDE: COSMOS UDVIDER FÆLLESSKABETS RUM

Viden om algoritmer efterlyses • Samlokation - godt eller skidt
Maker Faire Folkeoplysning • Makerspaces & folkebiblioteker
Dansk Bibliotekshistorie anmeldes • Bogforum • Internationalt
Leder: Vi har brug for dig til at styrke biblioteket!

DANMARKS
BIBLIOTEKSFORENING

Forside: Cosmos i Viby Sjælland åbnede 30. oktober. Et unikt samarbejde mellem civilsamfund og kommune skaber nye rammer om bibliotek og andre tilbud i lokalsamfundet. Foto: Roskilde Bibliotekerne.

Danmarks Biblioteker

Et biblioteks- og kulturmagasinet
25 årg., nr. 6. 10. december 2021

Udgiver/Adresse

Danmarks Biblioteksforening
Farvergade 27D
DK-1463 København K
Telefon: 33 25 09 35
e-mail: db@db.dk
www.db.dk

Redaktør

Hellen Niegaard (hn@db.dk), ansvarsh.

Kommende numre af Danmarks Biblioteker

Nr. 1. 15. februar 2022

NB: Pga. Post Nords omdelingsterminer kan DB ikke garantere, at den trykte udgave leveres i overensstemmelse med DBs udgivelsesplan.

E-magasin

Det nye nummer findes fra udgivelsesdagen på forsiden af www.db.dk.

Tidligere numre og artikler

Se www.db.dk/bladarkiv

Abonnementspris

For medlemmer kr. 300,-
For ikke-medlemmer kr. 650,-
Studerende ved Danmarks Biblioteksskole kr. 60,-

Annoncer

Formater og priser:
www.db.dk/danmarksbiblioteker

Grafisk produktion

Stæhr Grafisk

Tryk

Kailow Graphic A/S
Denne tryksag er produceret under standarderne:
DS 49001 CSR – ISO 14001. Miljø - ISO 9001.
Kvalitet - OHSAS 18001 Arbejds miljø

Oplag

Distribueret 1.430 + 670 til anden uddeling
ifølge Dansk Oplagskontrol
ISSN nr.: 1397-1026

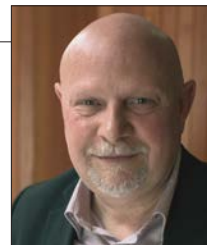
Gengivelse af artikler tilladt
med kildeangivelse.

Danmarks Biblioteksforenings Forretningsudvalg

Steen Bording Andersen (A) Aarhus, formand,
Evan Lynnerup (V), politisk næstformand, Jakob Lærkes, bibliotekschef Gladsaxe og faglig næstformand.
Paw Østergaard Jensen (A) Albertslund, Mads Duedahl (V) Aalborg, Inge Dinis (A) Ikast-Brandø, Kim Valentin (V) Gribskov, Thomas Angermann, leder af Centralbiblioteket, Gentofte, Lars Bornæs, bibliotekschef Silkeborg, og Annette W. Godt, bibliotekschef Allerød.

LEDER

VI HAR BRUG FOR DIG TIL AT STYRKE BIBLIOTEKETS DEMOKRATISKE ROLLE EFTER VALGET

Af Steen Bording Andersen (A), formand for Danmarks Biblioteksforening

Bibliotekets kerneopgave er ved at sikre adgang til oplysning, viden og kultur for alle lokalt, jf. biblioteksloven, at understøtte demokratiet. Det er samtidig hele grundlaget for Danmarks Biblioteksforenings virksomhed, en interesseorganisation hvor vi hvert fjerde år vælger både politikere og fagfolk til vores styrende organer.

Et kommunalvalg betyder derfor også valg til Danmarks Biblioteksforening. Denne gang er valget helt åbent, da hverken den nuværende formand eller politisk næstformand genopstiller. Det kan jeg som formand gennem otte år mærke har stor betydning i det kommunalpolitiske landskab, og vi har i DB allerede fået en del henvendelser.

Selve formandsvalgene finder sted på Det Bibliotekspolitiske Topmøde i Aalborg den 21. og 22. april 2022. Men allerede nu overvejer en del politikere at stille op til repræsentantskabet, når vi har kulturpolitiske træf og valg i de fem regioner i første kvartal af 2022. Vi skal nemlig have valgt op til i alt 55 politikere og fagfolk til vores repræsentantskab.

Det er ikke kun DB repræsentantskabet, jeg mærker interesse for, men selve folkebiblioteket og dets mange potentialer, hvor vi sammen med KL i den forløbne periode har lavet et stort politisk debatoplæg. Noget der også går igen i de Handlekort, vi har udarbejdet, og som viser folkebibliotekernes kerneopgaver omkring bl.a. læsning og læselyst plus rollen som løsning på en række af de store samfundsudfordringer.

I Danmarks Biblioteksforening har vi i min formandstid haft fokus på at placere folkebiblioteket som en løsning på nogle af samfundets udfordringer. Det har afspejlet sig i regeringens aktuelle politik, hvor folkebiblioteket placeres centralt i den folkelige forankring omkring verdensmål og i dét at skabe byudvikling og aktive bymidter, som der også er afsat centrale penge til.

Det afspejler sig også i kulturministeriets indsats- og puljemidler. I den forløbne periode er der afsat millionbeløb til at styrke læsekulturen og den demokratiske borgerdeltagelse. Som den forrige kulturminister Joy Mogensen udtrykte det tidligere i år "Bibliotekerne er vigtige i kampen mod bl.a. fake news og en stigende polarisering i samfundet. De hjælper til at sikre en fri og lige adgang til viden, uanset om du bor i en storby eller et lille lokalsamfund. Det er afgørende i en tid, hvor demokratiet er under pres."

En demokratisk indsats som også den nye kulturminister har fokus på, når hun taler om borgernes mulighed for at kunne gennemskue fake news og få relevant information andre steder end hos de globale tech-giganter.

Men, og det er helt centralt, bibliotekets rolle er ikke naturgiven på den politiske dagsorden. Det er nødvendigt, at vi sammen skaber politisk pres for at styrke og udvikle bibliotekerne, fordi de fortsat har stor betydning for det enkelte menneske og for samfundet.

Derfor håber jeg, at rigtig mange vil støtte op om Danmarks Biblioteksforening og vores politiske arbejde ved at stille op til repræsentantskabet eller til formandsposten.

For mig har det været en fantastisk rejse at få lov til at stå i spidsen for en af de helt store kulturpolitiske spillere i de sidste otte år.

Stil op og få indflydelse!

INDHOLD

Julen og nytåret nærmer sig og alle inviteres på 3. vaccinstik. Covid-19 pandemien er gået ind i en ny bølge med omikronvirsussen. Parolen er igen afstand, mundbind og afsprøjtning; målet er nu at undgå de store nedlukninger.

Storværket *Dansk Bibliotekshistorie* i to bind er udkommet og vel modtaget, læs anmeldelserne her.

Hvilke muligheder og udfordringer opstår, når biblioteker går sammen med andre lokale tilbud. I Roskilde Kommune tror man på samlokation og har netop åbnet Cosmos i Viby Sjælland. Et nyt hus og fællesskab med bibliotek, kulturhus, borgerservice, en cafe som frivillige i foreningen KulturCosmos driver og meget mere.

Folkbiblioteket er som bekendt under forandring og tilbyder formidlingsformater som f.eks. Maker Faire 2021 i Aarhus. Bliv klogere på makerspaces og biblioteker med Árni Már Einarsson.

Godt nytår og på gensyn i 2022

Hellen Niegaard

- 2 Leder
- 4 Algoritmer, Data og Demokrati
Hellen Niegaard
- 5 Nyhedsklip
 - Lex.dk sikret og Kulturens Analyseinstitut en realitet
 - Ny digitaliseringsstrategi 2022
 - Er Danmark et børnevenligt land?
- 6 Samlokation: Guldgrube eller faldgrube?
Simon Rosenstand
- 8 Cosmos udvider fællesskabets rum
Naja Bjørn Nielsen
- 11 32.000 bogglade danskere besøgte Bogforum 2021
- 14 **Dansk Bibliotekshistorie**
Introduktion
Hellen Niegaard
- 15 **Fra lukkede til åbne biblioteker**
Ole Harbo
- 16 **Flot værk om bibliotekernes historie**
Leif Andresen
- 18 **En stor bedrift**
Jens Thorhauge
- 20 **Imponerende og veldisponeret værk**
- med en ærgerlig mangel
Rolf Hapel
- 22 **Om tiden efter 1920**
Bibliotekaruddannelsen, professionens udvikling og organisationer, biblioteksvæsenet og dets rammer
Elsebeth Tank
- 24 Når biblioteket forvandles til et makerspace
Anne Hagelskjær From
- 27 Om makerspaces og biblioteker
Hellen Niegaard
- 28 Biblioteksmakerspaces
fra brugernes og ansattes perspektiv
Árni Már Einarsson
- 30 En aften med mode og litteratur
Heidi Buur Pedersen

Bogforum, litteraturformidling i særklasse med Adrian Hughes ... 11

Dansk Bibliotekshistorie på gaden ... 14

Makerspace og folkeoplysning ... 24

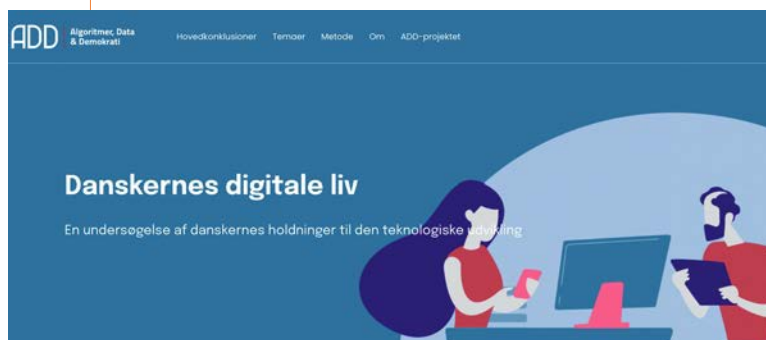
- 31 Vi er ikke alene – Sammen om Verdensmål
Andrew Cranfield
- 32 Nordic libraries together – Empowering Society
Kirsten Boelt
- 34 Dannelse og biblioteker – Reggio Emilia metoden
Jane Kunze

ALGORITMER, DATA OG DEMOKRATI

At færdes sikkert på Internettet og leve i en stadig mere digital verden kræver viden og kompetencer. 8 ud af 10 danskere har en god forståelse af, hvordan internettet kan påvirke fællesskaber og demokrati, og danskernes holdning er klar: Algoritmer må ikke diskriminere – og de efterspørger mere viden på området.

Danskerne mener også, at politikere og tech-virksomheder har ansvaret for at sikre digital tryghed, men tilliden halter. Det viser en ny befolkningsundersøgelse offentliggjort i november, der ser nærmere på, hvordan vi klarer os, når det handler om at 'navigere oplyst i et digitalt samfund, der forpligter sig på demokratiske værdier og på hvem, der kobles af ræset, imens teknologien brager derudad.

Hverdagen, vores personlige og vores fælles liv, præges i dag af rigtig mange digitale løsninger og den udviklingstendens vil kun tage til. Befolkningsundersøgelsen er et led i *Algoritmer, data og demokrati (ADD)*, et omfattende og ambitiøst forsknings- og oplysningsprojekt, som kortlægger og skaber indsigt i og debat om de mange problemstillinger, der følger med en øget digitalisering af samfundet.

I fem temaer går undersøgelsen tæt på borgerne og på deres syn på den digitale udvikling: Algoritmer i hverdagen, Demokrati og rettigheder, Ansigtsgenkendelse, Digital sikkerhed og tryghed samt Sociale medier og psyken. Undersøgelsen bygger på 1409 interviews blandt +18-årige danskere i perioden 10. september til 18. september 2021 suppleret af kvalitative data fra 48 danskere med forskellige niveauer af digitale kompetencer. Læs mere om hovedkonklusionerne og hele undersøgelsen på kortlink.dk/algoritmer/2e5dt.

Det 10-årige projekt arbejder for, at demokratiet styrkes af den digitale udvikling gennem forskning, øget teknologiforståelse, digital dannelse og dialog. Med 100 millioner kroner bag sig er det projektets hovedmålsætning at kortlægge vores teknologibrug/-forståelse, og derigennem gøre os mere bevidste ift. digitaliseringen, Internettet, SoMe osv.; projektet er støttet af Villumfonden og Veluxfonden. Bag ADD står Tænketanken Mandag Morgen og et bredt partnerskab med mangesidige interessenter lige fra Dansk Erhverv over Digital Research Centre Denmark og for eksempel også Danmarks Biblioteksforening.

“Digitale processer styrer en stigende del af vores samfund og hverdag. Men hvad er det egentlig, de gør for os og ved os? Kan vi stole på en algoritme? Vi kan være sikre på deres præcision men ikke på deres moral og upartiskhed.

Godt hver anden dansker mener slet ikke eller kun i mindre grad, at de har tilstrækkelig viden om, hvordan algoritmer fungerer. Flere har i undersøgelsens fokusgrupper diskuteret mulige risici for, at algoritmer, som målretter indhold, kan skabe ekkokamre – og det er en risiko, som bekymrer dem. Ikke mindst hvis de allerede befinder sig i et ekkokammer, hvor de kun møder indhold og holdninger, de i forvejen er enige med.

“Algoritmer er med til at begrænse den digitale verden, vi lever i og gør det svært at bryde ud af boblen. Det bliver svært at opleve noget nyt, fordi alt defineres ud fra (ens) tidligere færden på Internettet. Det bliver let et ekkokammer, som alle løber rundt i.” Morten 48 år.

Uanset om vi er trygge ved en mere digital verden og udvikling eller ej, bremse den kan man selvfølgelig ikke. Men det er vigtigt at holde fast i, at den kræver indsigt og kompetencer på mange niveauer, så man trygt og sikkert kan agere på nettet, når man passer sit job, uddanner sig eller kommunikerer med offentlige myndigheder og færdes på de sociale medier. Det er samtidig vigtigt, at holde sig for øje at også digital udvikling kan ændres, justeres og fintunes. Sådant som bl.a. EU med konkurrencekommissær Margrethe Vestager i spidsen forsøger at gøre det på internationalt plan i forhold til tech-giganternes kolossale indflydelse.

Begge dele kræver imidlertid, at vi hver især orienterer os om digitale fordele og faldgruber.

■ Det kan forekomme en stort set uoverskuelig opgave, men en vej frem er bl.a. at dele viden om og at følge med i eksempelvis projektet Algoritmer, data og demokrati på: <https://algoritmer.org>.

[NYHEDSKLIP...]

■ **Lex.dk sikret og Kulturens Analyseinstitut en realitet.** Ny aftale om finansloven mellem regeringen og en række partier betyder millioner til de to projekter. "Godt formidlet fakta er et af de bedste våben mod konspirationsteorier og falske nyheder, og nu kan Lex.dk drive og udvikle sine opslagsværker de kommende år". Det er med kulturminister Ane Halsboe-Jørgensens (A) ord afgørende, at vi har et dansk opdateret online-leksikon, man kan stole på.

Målet med analyseinstituttet er at få mere viden og data, som kan bruges til at udvikle hele kulturområdet. Idéen med et analyseinstitut har været drøftet og efterspurgt længe blandt mange kulturaktører. Institutet skal understøtte mere viden om kulturbranchens forhold og kulturens betydning for borgernes trivsel bl.a. med afsæt i evidens- og forskningsbaserede undersøgelser. Kulturens Analyseinstitut etableres som et uafhængigt institut.

■ **I 2022 lancerer regeringen en ny digitaliseringsstrategi.** For hele Danmark. Målet er at "- fastholde Danmark som et digitalt foregangsland og som udstillingsvindue, som kan sikre fremtidig dansk vækst og eksport af digitale løsninger og teknologi". Sådan lød meldingen i marts, da regeringen nedsatte sit *Digitaliseringspartnerskab* med repræsentanter fra erhvervslivet

inkl. de faglige organisationer, Kommunernes Landsforening og Danske Regioner plus forskellige eksperter. Den 1. oktober leverede Partnerskabet så 46 anbefalinger til en strategisk retning for den videre digitalisering med fokus på: At øge digitaliseringsgraden i de danske virksomheder, levere digital offentlig service med borgeren i centrum, sikre verdens bedste digitale offentlige sektor og accelerere innovation gennem offentlig-privat partnerskab. Se anbefalingerne i deres helhed på kortlink.dk/2e5du.

■ **Er Danmark et børnevenligt land? Det gode børneliv – ifølge børnene viser, at "De fleste børn i Danmark trives, er trygge og har det godt med deres venner og familie. 83% af børnene i indskolingen vurderer, at deres trivsel er i top, og blandt børnene på mellemtrinnet og i udskolingen har 88% middel eller høj trivsel. Et stort flertal af børnene på tværs af alder (84%) svarer også, at de har det godt med deres familie.**

Men selvom Danmark på mange punkter er et godt land at være barn i, er alt ikke rosenrødt: En mindre gruppe (4%) føler sig tit ensomme, og ca. 12% af mellemtrins- og udskolingsbørnene trives dårligt."

Det viser rapporten om børns liv, skole og fritid fra LEGO Fonden og Tænk tanken Mandag Morgen. Sammenlignet med andre lande er vi i Danmark ifølge rapporten

gode til at tage børn med på råd, men alligevel tages alt for mange beslutninger om børnelivet af voksne.

Bliv klogere på hvad danske børn selv går og tænker over og bekymrer sig om:

kortlink.dk/2e5dw.

Børnene har stemt og vinderen er fundet

Parallelt med optakten til kommunalvalget kunne landets børn og unge fra 28. oktober selv stemme ved Børnevalget 2021. Her prøvede børnene, ligesom de voksne gjorde det 16. november, selv at gå til valg på deres lokale børnebibliotek og vælge deres favoritkandidat blandt 11 kendte børneborger.

Dagen efter det rigtige kommunalvalg blev vinderen offentliggjort. Tusindvis af børn over hele landet stemte til Børnevalget 2021, og stemmeoptællingerne kunne oplyse, at valgsejren i år går til *Ternet Ninja* med sloganet og valgløftet "Ja til sværd og Koldskål til alle".

De danske folkebiblioteker står bag Børnevalget 2021, som er et skridt på vejen til børnenes demokratiske dannelse, ved at give dem indblik i, hvad demokrati og afstemninger går ud på.

Ligesom børnene elsker Ternet Ninja, elsker- og beskytter han dem. I virkeligheden er han ninjaen Taiko Nakamura, der nu som en ånd kæmper for at straffe dem, der begår forbrydelser mod børn - sammen med drengen Aske. Med bolig i en

ninjadukke er han lidt af en rå figur, der med humorens appellerende drivkraft leverer en helt særlig og flerstemmig historie, hvori både børn og voksne kan deltage og grine og gyse.

Ternet Ninja-bøgerne er skrevet af Anders Matthesen og findes som e-bøger og lydbøger, som alle er tilgængelige på landets biblioteker, samt på bibliotekernes digitale tjeneste eReolenGo.

Læs mere om Børnevalget på www.børnevalg.dk

/HN

SAMLOKATION: GULDGRUBE ELLER FALDGRUBE?

Om bogtrivsel, borgervendt folkehus og vores kulturhus – og det fælles tredje.

Bredere publikumsgrundlag, udvidet åbningstid og faglige nybrud. Forventningerne til de filial- og lokalbiblioteker, der i disse år samlokerer, er mange. Det samme er udfordringerne, da mange partnere kommer med en markant anden faglighed og organisering. I den forbindelse er det værd at stoppe op og spørge: Giver det mening at stille børnene op ved siden af popcornmaskiner og boldnet?

De mange samlokationer rundt om på bibliotekerne peger på, at kompetencer som samskabelse, borgerinvolvering og facilitering af fællesskaber bliver vigtigere og vigtigere. Men hvad er ellers fælles for de hybride biblioteker? Og hvad skal man være opmærksom på i arbejdet med samlokation? Den diskussion har vi taget i biblioteksnetværket Next Generation. Den er mundet ud i en overflyvning af tre lokalbiblioteker, der nok er forskellige, men måske peger på en ny måde at gå til arbejdet med samlokation i biblioteksverdenen.

Bibliotekssatellit med børnene i cockpitet

Hillerød Bibliotek har sammen med fritidsordningen Grønnevang skabt et skævt børnebibliotek. Det hedder **Satellitten** og ligger i fritidsordningen, hvor det fungerer som en aktivitet, børnene kan deltage i, når de har fri fra skole. Det særlige ved Satellitten er, at det er børnene selv, der bestemmer og definerer, hvordan bogen giver mening for dem. Det nytter ikke noget at sætte en kasse bøger ned i fritidsordningen i håbet om, at læselysten vil stige. Man må skabe ejerskab og trivsel, hvis bøgerne skal have plads i børnenes fritid.

Derfor var det heller ikke læselyst, der var i fokus, da biblioteket skulle sammenskabe med fritidsordningen. Det var i stedet,

hvordan børnene kunne have det sjovt og hygge sig sammen med bøgerne. De kalder det **bogtrivsel – samarbejdets fælles tredje**. Det rummer både pædagogernes og biblioteksmedarbejdernes faglighed, og at begge parter høster gevinster af samskabelsen. De mødes aldrig for at tale om, hvor meget børnene har læst, men om hvor glade børnene er, når de er sammen med bøgerne. Ved at fokusere på andet end læsning som det centrale, sikrer man en spændvidde i samskabelsen, der gavner både børnene og bøgerne.

Fra minihovedbibliotek til cinefilt profilbibliotek

I **Vamdrup** etablerer Koldingbibliotekerne sammen med Foreningen Vamdrup Kino et nyt kulturhus kaldet **Vores Hus**. Huset skabes ved at udvide biografens rammer med forskelligartede opholds- og møderum. Huset får ikke et særskilt biblioteksrum, men materialer vil blive præsenteret i alle husets åbne områder. Visionen er, at bibliotek, biograf og lokale aktører samarbejder om værtskab i huset. At samlokationen består i mere end et fælles tag.

Bibliotekets engagement bygger på en ny selvforståelse af, hvad lokalbiblioteket er; på nye måder at skabe værdi lokalt på. Gennem borgermøder indsamledes viden om, hvad byens frivillige aktører savnede. De efterspurgte større koordinering af aktiviteter og bedre rammer for at mødes i foreningerne og afholde arrangementer. Imødekommelsen af disse ønsker indebærer en ny forståelse af lokalbiblioteket: Fra en miniudgave af hovedbib-

lioteket til et profilbibliotek, der taler ind i den lokale kontekst. I Vamdrup betyder det, at mødesteder prioriteres over materialer, og at materialevalg- og formidling orienterer sig efter samarbejdspartneren. Det centrale er den højere enhed i det nye hus.

Flere herrer i nyt fælles folkehus

Der indsamles gode idéer fra borgerne til det kommende Folkehuset Kvaglund.

I Esbjerg har lokalbiblioteket i **Kvaglund** været lukningstruet i flere omgange, men hver gang har borgerne slået ring om det. Det stod dog klart, at noget skulle der ske, hvis biblioteket skulle bestå og blive et attraktivt sted at samles.

En uforudset mulighed bød sig til, da naboen, Kvaglund Kirke, stod i pladsmangel. Efter en konstruktiv dialog blev det besluttet, at kirken får lov til at købe bygningen, som biblioteket så lejer sig ind i.

Kirken planlægger at istandsætte og udvide huset, så det nye **Folkehuset Kvaglund** foruden et skarpt lokalbibliotek får plads til kirkens medborgeraktiviteter såsom familieklubber og samtalealoner. Hovedvægten i samarbejdet skal hverken ligge på biblioteksfaglig lagerstyring eller kirkelig forkyndelse, men på et fælles tredje i form af et borgervendt folkehus, der skal bringe lo-

kalsamfundet sammen på kryds og tværs. Det betyder også, at biblioteksmedarbejderne, driftslederen og de frivillige skal arbejde på tværs.

Huset er endnu ikke solgt, men biblioteket og kirken har allerede afholdt fælles arrangementer i huset. Det bliver spændende at følge udviklingen på biblioteket, når det skal finde en ny form under en ny partners tag.

Det fælles tredje: Fra samling til lokale forsamlinger

Fælles for de tre eksempler på samlokation er en fælles mission – det fælles tredje – samt et højt ambitionsniveau. Med afsæt i et ambitiøst fælles tredje har samarbejdspartnerne de bedste forudsætninger for at arbejde åbent og nysgerrigt sammen; for at udfordre hinanden uden at slå sig på hinandens fagligheder. De tre eksempler deler ikke blot en overordnet metode. De er også del af en tendens, hvor lokalbibliotekernes sætter fokus ikke bare på samlinger, men i langt højere grad på forsamlinger.

■ De tre eksempler illustrerer med al ønskelig tydelighed, at både metode og tendens skal tilpasses den lokale kontekst. Hvad der giver mening i Hillerød, gør det ikke nødvendigvis i Esbjerg. Men bibliotekerne skylder alligevel sig selv at skele til hinanden og til lokalsamfundet. For der er rige erfaringer derude, som i den rette form kan bruges i enhver kontekst.

■ SIMON ROSENSTAND

Tænketanken Fremtidens Biblioteker

Fotos/Illu: Bibliotekerne

Artiklen er skrevet sammen med Next Generation netværket ved Kirstine Bruun, teamleder Aarhus Bibliotekerne, Anne Kathrine Eckardt, projektleder og børnekulturformidler Hillerød Bibliotekerne, Sarah Kidmose Hansen, projektleder og biblioteksformidler Koldingbibliotekerne, samt Karin Grøndahl Sørensen, vicebiblioteksleder Esbjerg Kommunes Bibliotek. Next Generation er et netværk og en del af Tænketanken Fremtidens biblioteker med 25 innovative biblioteksfolk fra hele landet, som brænder for at diskutere biblioteksfaglige problemstillinger.
www.fremtidensbiblioteker.dk/next-generation

Foto: Marie Louise Rasmussen, sm.dk

Fællesskab er nøglen til Cosmos. På åbningsdagen hjalp fire hinanden helt symbolsk med at få klippet den røde snor: Fra venstre borgmester Tomas Breddam (A), Rita Thorsen, bestyrelsesformand for KulturCosmos, Christian Lauersen, biblioteks- og borgerservicechef, og Claus Larsen (A), formand for Kultur- og Idrætsudvalget.

COSMOS UDVIDER FÆLLESSKABETS RUM

Hundredvis af mennesker strømmede ind i Viby Sjællands nye samlingspunkt, Cosmos, da byens nye bibliotek, kulturhus, borgerservice og lokalarkiv blev indviet sidste lørdag i oktober. Udover at være et ambitiøst hus for mangfoldighed, læring, kultur, demokrati og fællesskab rummer Cosmos også et helt unikt samarbejde mellem kommune og civilsamfund.

“Det er altid skønt at komme til Viby, men i dag er det helt fantastisk”, sagde Roskilde Kommunes borgmester Tomas Breddam (A) i sin åbningstale og påpegede, at normalt sidder raketten i logoet på Cosmos, men denne dag kom den i luften. Mange hundrede borgere i alle aldre var mødt op for at opleve byens nye samlingssted, hvor både frivillige og biblioteksmedarbejdere stolte og spændte stod klar til at modtage de mange besøgende.

Aktiviteter, tilbud og bæredygtighed

Cosmos rummer både bibliotek, borgerservice, kulturhus og lokalarkiv. På første sal møder man Viby Bibliotek og Ramsøegnens Lokalhistoriske Arkiv. I biblioteksdelen har Indretningsfabrikken skabt et landskab, der inspirerer til leg og læsning og et område for større børn og unge bygget i bæredygtige genbrugs-materialer. Der er bøger, brætspil, computere kombineret med udsigt ud over byen, læsehuler, plads til aktivitet og ikke mindst biblioteksmedarbejdere til at hjælpe borgerne.

I hjertet af huset ligger Café Cosmos, der drives af frivillige i foreningen KulturCosmos, og i stueetagen ligger desuden Billed-Cosmos med kreative værksteder, koncertsalen, et fællesskøkken, som borgerne kan booke til fællesspisninger og andre aktiviteter, hvor der indgår mad. I Medielab kan borgerne bl.a. producere elektronisk musik, og i grovværkstedet kan man slå sig løs med alt fra akvarelmaling til cykelreparationer.

Hele huset har masser af mødelokaler, og en koncertsal, Peder Syv Salen, der kan rumme op til 150 personer. På åbningsdagen

blev salen indviet med en koncert af Claus Hempler, og to dage senere besøgte 120 lokale skolebørn salen til et Spil Dansk-arrangement arrangeret af bibliotekarer fra Viby Bibliotek og afviklet med hjælp fra KulturCosmos' lydtekniker.

Byggeriet er projekteret og udført og skal bruges og anvendes som et bæredygtigt byggeri. Der er stillet høje krav om DGNB-certificering, dvs. miljø, økonomi og sociale forhold vægtes ligeværdigt. Bag huset står Skou Gruppen sammen med WSP, Christensen & Co., Primus Arkitekter samt Sted By og Landskab.

Et unikt samarbejde

Når Roskilde Bibliotekerne og den lokale forening og kulturhus KulturCosmos sammen skal gøre Viby til et bedre sted at bo og leve, er der tale om et helt unikt samarbejde mellem kommune og civilsamfund.

Som Biblioteks- og Borgerservicechef i Roskilde Kommune, Christian Lauersen, forklarer: “Roskilde Kommune vil gerne styrke bosætningen i Viby samt gøre Viby til et mere attraktivt sted at bo og leve. Et væsentligt greb ind i det er muligheden for kulturel aktivitet, meningsfulde fællesskaber og delte offentlige steder, hvor du kan engagere dig med dine medborgere.

Et kommunalt bibliotek kan løfte noget af dette, men mobiliseringen af lokale kræfter tager denne indsats til et helt nyt niveau. Derfor er samarbejdet med KulturCosmos omkring et fælles hus for borgerne så værdifuldt og afgørende, fordi de i deres kerne

bygger på deltagelse, frivillighed og engagement. Og så er det bare virkelig forrygende, vigtigt og sjovt at arbejde så tæt sammen med lokale og engagerede ildsjæle, som både kan berige, men også udfordre vores måde at tænke og agere på som bibliotek.”

Cosmos er noget, vi skaber sammen hver dag

Cosmos er blevet til som en del af udviklingen af Viby lokalsam-

fund og de lokale borgeres ønsker om at skabe mere liv i byen. Foreningen KulturCosmos og Viby Bibliotek har gennem en længere årrække arbejdet sammen om blandt andet den årlige Høstfest og Viby Folkefest til stor glæde for borgerne. Men der er potentiale til mere og visionen om et tæt samarbejde, både på aktivitetsniveau og fysisk ved fremrykning af Viby Bibliotek til hovedgaden, er nu endelig en realitet.

Indretningsfabrikken.dk har skabt et helt landskab i Cosmos, der inviterer til både leg og læsning.
Fotos: Roskilde Bibliotekerne.

I 2013 fik foreningen Kulturhus Viby overdraget bygningen Søndergade 13 af Roskilde Kommune, som opkøbte industriområdet PharmaCosmos med tilhørende bygninger. Nr. 13 er en af disse bygninger. Foreningen indgik en driftsaftale med Roskilde Kommune, og KulturCosmos blev valgt som navn. Det er derfor helt naturligt, at man med respekt for den lokale historie har valgt navnet Cosmos til Vibys nye fælles hus. I Cosmos er det tanken, at alle kan deltage og alt, hvad huset rummer, bygger samlet set på fem værdier: Deltagelse, mangfoldighed, fordybelse, folkeoplysning og fællesskab.

Hele byens sted – og et vindue til verden

Mange borgere gav allerede inden huset åbnede udtryk for, at de har lyst til at være en del af stedet. Og med de nye højloftede og lyse lokaler bliver mange aktiviteter mere synlige nu. Ud over de attraktive nye fysiske rammer er Cosmos en driftssikker organisation, som sikrer, at alle parter føler sig inddraget og samtidig bevarer en åbenhed over for lokalsamfundet. Bindeledet er ikke mindst daglig leder af Cosmos, Caroline Stokholm Clemmensen. "Alle vil eksempelvis kunne se, når cykelholdet står og serverer delecyclerne. Det bliver nemt at gå forbi og spørge, om man må være med, eller om man kan donere en cykel. Derudover har Ramsøegnens Lokalhistoriske Arkiv nu fået en centralt

placering i byen, hvor det for nogen er en helt ny opdagelse, at det eksisterer. Vi tænker desuden lokalhistorien med, når vi planlægger fælles aktiviteter i huset, ligesom vi sørger for at inkludere fortællinger og oplevelser for sanserne. Og noget andet, som allerede har skabt stor glæde og gennemsigtighed, er vores åbne kalender på hjemmesiden. Her kan alle se, hvem brugerne er, og ikke mindst kan man som forbigående orientere sig i, hvad der foregår i huset, og hvor man skal henvende sig, hvis man gerne vil være en del af de mange fællesskaber, som mødes i Cosmos", uddyber Caroline Stokholm Clemmensen.

■ En summen af liv, plads til fordybelse, børn, unge, voksne og ældre, litteratur, læring, oplevelser, et vindue til Viby Sjælland og Roskilde Kommune og resten af landet. Som formand for foreningen KulturCosmos, Rita Thorsen, sagde i sin tale til åbningen: "Det skal være et hus med mange muligheder og gode oplevelser for alle aldersgrupper."

■ **NAJA BJØRN NIELSEN**
Koordinator Kommunikation
Roskilde Bibliotekerne

32.000 BOGGLADE DANSKERE BESØGTE BOGFORUM 2021

■ **Det forestående kommunalvalg** og politikernes prioritering af kulturen blev ivrigt debatteret på årets Bogforum på bibliotekernes store fælles stand: **Danmarks Biblioteker**. 17 biblioteker, Danmarks Biblioteksforening, Forbundet Kultur og Information står med støtte fra bl.a. HK bag dens aktiviteter i et samarbejde med Bogforum. Bogeventen fandt sted fra fredag den 5. til søndag den 7. november.

■ **Fredag bød standen på KV21-debat** om kulturen og aktuelle kommunalpolitiske udfordringer med tre kommunalpolitikere fra kommuner med hver sit attraktive bibliotekstilbud. Debatten handlede bl.a. om, hvordan Corona-nedlukningerne har tydeliggjort betydningen af kultur og herunder biblioteker blandt borgerne. Og om behovet for en ny kulturpolitik og for debat om kulturen i lokalpolitisk regi samt læselyst og biblioteket som demokratisk fælles mødested lokalt.

■ **Med tre dages kulturpolitiske og litterære debatter** og samtaler med fagfolk og forfattere dannede bibliotekernes stand igen rammen om et alsidigt sceneprogram. Lørdag trak især en samtale om Haruki Murakami og *Det mystiske bibliotek* med oversætter Mette Holm, illustratør Kamila Slocinska og vært Martin Krogh Andersen, Odense Bibliotekerne, samt et møde mellem Leonora Christina Skov og Anne Juul Andersen, arrangeret i samarbejde med Litteratursiden. Søndag kunne morgenfriske messegæster møde mændene bag det nye tobindsværk *Dansk Bibliotekshistorie*, Nan Dahlkild og Steen Bille Larsen i samtale med Michel Steen-Hansen. Og siden vinder af Læsernes Bogpris 2021, Jesper Stein, i samtale med Hellen Niegaard, DB, om Steins seneste og meget stærke roman *Rampen*.

■ **Også i år skabte den unikke litteraturquiz** med Adrian Hughes stor begejstring. Hver dag blev forfattere og andre bogfolk kl. 13 kraftigt udfordret ikke alene på hardcore viden om aktuelle romanværker, men også af Adrian Hughes veloplagede forsøg på at mime bogtitler.

■ **Knap 32.000 danskere** lagde i weekenden 5.-7. november vejen forbi Bogforum 2021 i Bella Center. Mere end 200 store og små udstillere fra selvudgivere til de velkendte og etablerede forlag stillede op og blandt dem også et par biblioteksstande mere: Litteratursiden.dk og eReolen.dk.

Efter sidste års corona-restriktioner og ingen bogmesse i 2020 kunne ansvarlig for Bogforum, Andreas Nordkild Poulsen, da også fortælle: "Vi er meget glade og lettede. Det var en stor oplevelse at se så mange glade læsere og bogfans mødes, se hvordan den litterære samtale blomstrer, og selvfølgelig være vært for mødet mellem forfattere og læsere. Det er så bekræftende at konstatere, at læselysten trives i bedste velgående, og at folk havde lyst til at bruge nogle gode dage hos os." Som tidligere organiserede flere biblioteker i Jylland og på Fyn også denne gang transport til messen for deres borgere og lokale læse- og romanklubber.

Se mere på de følgende sider.

■ **HELLEN NIEGAARD**

Fotos: Thomas Evaldsen

KV21, kulturens betydning og kommunalpolitiske prioriteringer, til livlig debat. Fra venstre Michel Steen-Hansen, Danmarks Biblioteksforening, Hediye Temiz (B) kulturudvalgsformand i Albertslund, Kim Valentin (V) MF og 2. viceborgmester i Gribskov og byrådsmedlem i Tårnby, Einer Lyduch (A).

Algoritmer, data og demokrati - Sine Nørholm Just, RUC-forsker og ansvarlig for ADD-projektet, diskuterede sammen med Michel Steen-Hansen, Danmarks Biblioteksforenings direktør, vores adfærd på nettet og dets indgriben i vores virkelighed og betydning for demokratiet.

Tine Segel, formand for Forbundet Kultur og Information, drøftede, hvordan man formidler, skaber og inspirerer til læselyst på de digitale platforme sammen med litteraturformidlerne fra hhv. Fredericia og Ballerup Bibliotekerne: Cecilia Marini og Sarah Engel Libonati samt digital rådgiver Katrine Thielke.

Anderledes litteraturformidling – og det rigtige svar er ... romanen *Kastanjemanden* fra 2018 af Søren Sveistrup. Fra venstre Anna Grue, Adrian Hughes og Mich Vraa og et publikum, der fik ekvilibristisk underholdning til stor morskab.

Klog med en bog eller tomme kalorier med en bestseller? Michael Linde Larsen, Odense Bibliotekerne, med Nanna Damsgaard, Herlev Bibliotek, og bogblogger Maria Johansen om formidling af litteratur.

Leonora Christina Skov i samtale med Anne Juul Andersen, Silkeborg Bibliotekerne og Litteratursiden.dk, om *Hvis vi ikke taler om det*.

Martin Krogh Andersen, Odense Bibliotekerne, tog sammen med oversætter Mette Holm og illustratør Kamila Slocinska bogforumgæsterne med ind i Haruki Murakamis mystiske bibliotek.

Niels Erling og Helle Vincenz talte om sorgromaner med Daniel Boysen, Gladsaxe Bibliotekerne.

■ **For vante bogmesse-besøgende var 2021 noget anderledes** – spredt over flere udstillingshaller, hvoraf en helt nybygget. Med de meget bredere gangarealer var der i år langt bedre plads til de tusinder, der trods en tendens til svag stigning i covid-19 smittetallet, valgte at lægge vejen forbi Bella Center. Af de helt præcis 31.677 bogelskere klarede hovedparten sig øjensynlig igennem med bl.a. den håndsprit, der gavmildt var til rådighed alle vegne, mens nogle forfattere og branchefolk desværre blev konstateret positive efter dagens kollegiale samvær.

Hos Styrelsen for Patientsikkerhed oplyste man til *Ekstrabladet* den 12. november, at man til da havde information om i alt 36 tilfælde, som formodede, de kunne være blevet smittede under Bogforum; deltagertallet taget i betragtning vurderes tallet som relativt lavt. Uanset er det håbet, at pandemien ud/afvikling og nye samfundstiltag (f.eks. piller mm) mod covid-19 til næste år vil betyde en bogmesse uden bekymring for evt. smitte.

■ **Bøger i Forum**, organiseret i selve Forum på Frederiksberg, var forløberen for dagens bogmesse og blev afholdt i november 1992 med deltagelse af en række mindre forlag, biblioteker og organisationer og ca. 10.000 besøgende.

Allerede fra 1993 har messens navn dog været Bogforum, også selv om den store bogevent i 2012 rykkede til Bella Center med flere kvadratmetre til rådighed. Bedst besøgt var det unikke forum for bøger og deres læsere i 2019 med rekordtallet 38.000.

■ **Bogforum 2022 finder sted fra fredag d. 4. til søndag d. 6. november.**

DANSK BIBLIOTEKSHISTORIE

Tirsdag den 2. november var en festdag for Dansk Biblioteks-historisk Selskab. Ved en reception i Danmarks Kunstbiblioteks klassiske læsesal på Charlottenborg kunne selskabet ved Bente Kaspersen præsentere det første samlede værk om bibliotekernes historie. Bag det står Nan Dahlkild, lektor ph.d., Københavns Universitet, Institut for Informationsstudier, og Steen Bille Larsen, tidligere nationalbibliotekar ved Det Kgl. Bibliotek.

Dansk Bibliotekshistorie omfatter to bind:
Bind 1. Biblioteker for de få. Tiden før 1920.
Bind 2. Biblioteker for alle. Tiden efter 1920.

“Siden selskabets start har vi drøftet, om det kunne være muligt at skrive en bred bibliotekshistorie”, fortalte Steen Bille Larsen i sin tale. Og inspireret af bl.a. *Dansk Skolehistorie*, hvis fem bind udkom i perioden 2013-2015 på Aarhus Universitetsforlag, lykkedes det at rejse midler fra fonde og andre og få projektet op at stå. Ud over de to som hovedredaktører har litteratur- og boghistoriker mag.art. Christian Kaaber samt historikerne ph.d. Jesper Vestermark Køber og ph.d. Jesper Lundsby Skov bidraget. Værket er udkommet på Aarhus Universitetsforlag.

Bibliotekernes udvikling er næsten eventyrlig, men ingen selvfølge, fremhævede og advarede Nan Dahlkild, den anden redaktør bag den nye bibliotekshistorie, ved lanceringen – selv om nogen måske opfatter bibliotekerne som sådan. Med en hentydning til den markante udvikling bibliotekerne i disse år undergår. Fra lokale kultursteder primært med (bog)samlinger til et sted, hvor man samles og kommer lokalt for at læse, studere, hente oplysninger og bøger – evt. bruge borgerservicefunktioner, men hvor man i høj grad også kommer for at mødes med andre, se udstillinger eller deltage i forskellige typer af kultur- og oplysningsaktiviteter som f.eks. makerspaces.

Læs selv fortællingen om den udvikling og de kampe, der ligger bag Danmarks biblioteker – stadig nogle af verdens bedste.

Stadig større åbenhed – en drivkraft

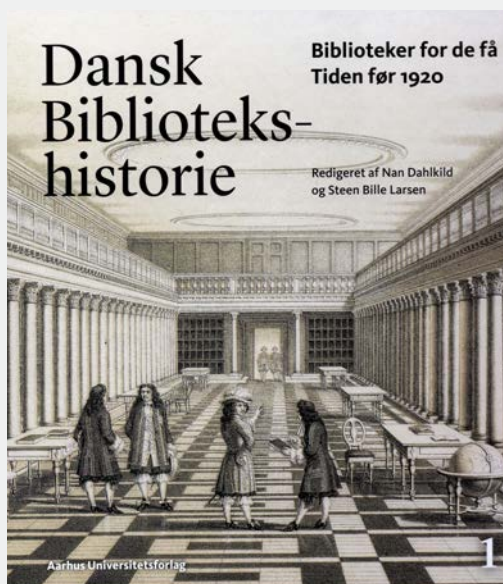
Planen var oprindelig at bibliotekshistorien skulle udgives i 2020 i hundredåret for den første danske bibliotekslov, men corona-epidemien kom i vejen. Tidsmæssigt strækker udgivelsen sig fra middelalderens klosterbiblioteker til dagens folke- og forskningsbiblioteker som steder for oplysning, kulturoplevelser og demokrati.

En drivkraft i bibliotekshistorien, som værket præsenterer det, har været ønsket om stadig større åbenhed som en klar tendens – i dag er bibliotekerne for alle. Som de to redaktører skrev allerede i 2019 om tendensen: “I dag ses det i folkebibliotekernes udvikling i retning af kultur- og medborgercentre, og i forskningsbibliotekernes vægt på indretning af studiepladser, der imødekommer de studerendes aktuelle behov. Bibliotekerne har udviklet sig til et centralt offentligt rum og sted med betydning for udvikling af demokratiet og den offentlige meningsdannelse; fri adgang til åbne hylder har været en del af denne udvikling såvel som digitaliseringen og biblioteksservice døgnet rundt.”

■ *Dansk Bibliotekshistorie* blev også introduceret for offentligheden på årets Bogforum den 5. til 7. november og har fået fin omtale i flere medier.

At læse værket i sin helhed er naturligvis en kæmpe opgave, bladet har derfor bedt fem biblioteksfolk se på dele af det. Ole Harbo ser på bind 1 i sin helhed. Mens hele fire anmeldere tager sig af bind 2: Leif Andresen ser på omtale af forsknings- og uddannelsesbibliotekerne samt den statslige sektor, Jens Thorhauge på omtale af biblioteksloven og anden overordnet udvikling i bind 2. Rolf Hapel på biblioteksbyggeri, nye opgavekoncepter og digital service. Elsebeth Tank især på professionens udvikling. Læs med på de følgende sider.

■ HELLEN NIEGAARD

1. Hvor andet ikke er angivet er illustrationer fra *Dansk Bibliotekshistorie*.

2. Bemærk – Det Kgl. Bibliotek har gennem tiden været skrevet på forskellig vis, uanset – i alle omtalerne her anvendes det nugældende Det Kgl. Bibliotek.

FRA LUKKEDE TIL ÅBNE BIBLIOTEKER

Dansk Bibliotekshistorie bind 1

OLE HARBO

Forh. rektor Danmarks Biblioteksskole

Endelig kom den, *Dansk Bibliotekshistorie* i to bind. Endelig, fordi et samlet bibliotekshistorisk værk har manglet både i den almindelige oplysning og i undervisningen af ansatte ved bibliotekerne. Til gengæld er det kommet hurtigt, når man tager i betragtning, at forarbejdet begyndte i 2017, og der har været en coronaepidemi i vejen, ligesom den opnåede fondsstøtte ikke blev så stor, som ønsket, og der har måttet skæres ned i medarbejdernes antal og et internationalt forskningsseminar for forfattere og andre medvirkende har måttet udelades.

Jeg forholder mig i det efterfølgende til bind 1, der dækker perioden fra de første klosterbiblioteker efter kristendommens indførelse i landet op til Statens Bogsamlingskomite, der tog sig af folkebiblioteksområdet inden den første lov fra 1920. Bind 2 dækker perioden fra 1920 og til i dag, og det er der andre, der tager sig af.

Historiens biblioteker

Udover en omfattende indledning, der fortæller om værkets til-

Bogproduktion: Biblioteker fandtes i middelalderen i kirker og klostre. Før bogtrykkerkunsten foregik produktionen af bøger i klostrene i form af afskrift af eksisterende håndskrifter. Illustrationen er fra Hamborgbibelen fra 1255.

blivelse og formål, indeholder bindet 6 kapitler, der kronologisk behandler historien for alle bibliotekstyper, også dem der ikke findes større fremstillinger om, kirkelige biblioteker, latinskolebibliotekerne, adelsbibliotekerne, læsekredsene og andre private biblioteker. Der er tale om en meget læseværdig fremstilling, som giver relationer til udenlandske forhold eller institutioner, der har haft indflydelse på den danske udvikling, og

fremstillingen dækker alle de områder, der i det pågældende tidsrum hørte under den danske konge, altså hertugdømmerne indtil 1864, Norge indtil 1814, Island indtil 1944 samt kolonierne. Dette er relevant, da der er masser af forbindelser mellem de forskellige områders biblioteker. Vigtige værker på Det Kgl. Bibliotek er kommet fra Gottorp Slot i Slesvig, og dubletter fra Det Kgl. Bibliotek er givet til Reykjavik og Christiania (Oslo).

Den overordnede fortælling går fra de lukkede til de åbne biblioteker med milepæle som åbningen af P. Suhms private bibliotek med over 100.000 bind for offentligheden i 1775 og Det Kgl. Biblioteks åbning i 1793. Der er tillige skæbnefortællinger om en række biblioteker, hvoraf de værste er om brandene med Københavns brand i 1728 som den allerværste, der udryddede Universitetsbibliotekets samlinger samt en række private samlinger. Det næstværste var krigene, og i det 17. og 18. århundrede var det svenskerne, der hærgede bibliotekerne i provinsen. Adelsmanden Jørgen Seefeld måtte opleve at få sit bibliotek røvet to gange under svenskekrigene i 1650'erne.

I det sidste kapitel når vi frem til de folkelige bibliotekers fremkomst først som almuebiblioteker, der sigtede mod underklassens oplysning, til folkebogsamlingerne, der blev til folkebiblioteker og havde hele befolkningen som målgruppe. Landsudstillingen i Aarhus i 1909 med det første generelle biblioteksmøde for både folke- og forskningsbiblioteker omtales fyldigt, som den milepæl det var. Vi får de første betragtninger om uddannelse af professionelle bibliotekarer og de første børnebiblioteker. Emner der fylder mere i bind 2.

Værket

I et så omfattende værk kan det ikke undgås, selv om der er en tidsmæssig opdeling, at der forekommer gentagelser, men de er ikke mange og virker ikke forstyrrende i fremstillingen.

Værket kan også anvendes som opslagsværk, idet der er de fornødne noter og litteraturlister, som man kan benytte sig af, hvis man vil arbejde dybere med et emne, ligesom der er et register som indgang til bestemte emner. Under min læsning ville jeg slå tilbage for at finde ud af, hvornår Åbo Akademi brændte, men kunne ikke finde det i registret. Det viste sig at skyldes, at der i teksten er skrevet "akademiet i Åbo". Det hører også til i småtingsafdelingen. Det samme gælder den litteratur, der ikke er henviset til. Der må nødvendigvis vælges og vælges fra.

Bindet er rigt og flot illustreret, også med billeder, som i hvert fald jeg ikke har set før, mens andre er klassikere som billedet fra Deichmanske Bibliotek i Oslo med trådnat mellem lånere og bøger eller billedet (s. 329) med de tre pionerer, Døssing, Steenberg og Banke, der stirrer alvorligt på os, men derudover ligner min barndoms Fy og Bi samt Chaplin!

På allersidste side når vi til stiftelsen af Danmarks Biblioteksforening i 1905 efter at der i årevis havde været uenighed mellem grupper, der syntes, at staten blandede sig for meget i folkebibliotekernes virke, og grupper, der ønskede statsligt engagement i og professionalisering af området. Det blev de sidste, der sejrede med 1920-loven.

I indledningen (s. 30) er der en tegning lavet af Lysholt Hansen, biblioteksforeningens magtfulde formand igennem mange år. Her omtales han også som formand for den bibliotekskommission, der afgav betænkning i 1979. En meget afgørende person var han, men formand for kommissionen var Kulturministeriets departementschef Ole Perch Nielsen.

■ Med *Dansk Bibliotekshistorie* har vi fået udfyldt et stort hul, så vi som også Frankrig og Storbritannien har fået en dækkende bibliotekshistorie, der vil være af betydning for uddannelse og forskning samt for interesserede læsere af kulturhistorien. Der kan læses om bøger og bogproduktion og om interessante personligheder som Griffenfeld, Moldenhawer, Suhm, H.O. Lange og Steenberg. Det er mit håb, at værket kan blive indgang til at der skrives biografier om disse, men også om Døssing som biblioteksmand.

Den samlede fremstilling er også et godt grundlag for at flere faghistorikere kan få øje på denne spændende side af kulturhistorien.

FLOT VÆRK OM BIBLIOTEKERNES HISTORIE

Dansk Bibliotekshistorie bind 2

LEIF ANDRESEN

Chefkonsulent
Det Kgl. Bibliotek

Med *Dansk Bibliotekshistorie* anno 2021 foreligger en flot samlet fremstilling af danske bibliotekers historie omfattende alle dele af biblioteksvæsenet. Bind 2 *Biblioteker for alle. Tiden efter 1920* har 4 kapitler dækkende fra henholdsvis 1920-45, 1945-70, 1970-2007 og 2007-2020. Værket anmeldes her med fokus på forsknings- og uddannelsesbibliotekerne samt den statslige sektor.

Skulle læserens primære interesse være den nyere biblioteksudvikling og de sidste hundrede år, skal man ikke springe indledningen i bind 1 over; den giver et godt overblik dækkende begge bind.

Redaktørerne har selv givet udtryk for dels at rammen på knap 800 sider for de to bind i sagens natur giver sine begrænsninger og dermed indebærer udeladelser, dels at projektets budget har sat sine begrænsninger på opsøgende arbejde med den heraf følgende afhængighed af skriftlige kilder. Med en positiv synsvinkel giver dette rum for mere specifikke udgivelser om dansk bibliotekshistorie.

De to bind viser bredden og mangfoldigheden i forskningsbibliotekernes virke fra betjening af forskning og videregående uddannelser til læring og oplysning i bred betydning. Hovedsynsvinklen i bogen er bibliotekerne som institutioner og som bygninger.

Bibliotekerne

Det 20. århundredes store danske forskningsbiblioteker får gennem alle fire kapitler en grundig behandling. Som læser får man et grundigt indblik i Det Kgl. Biblioteks historie og tilsvarende med Universitetsbiblioteket (i København) og Statsbiblioteket. De øvrige forskningsbiblioteker behandles generelt med kortere, men dækkende nedslag på Odense Universitetsbibliotek, Danmarks Veterinær- og Jordbrugsbibliotek og Danmarks Tekniske Bibliotek. En udeladelsessynd er, at Aalborg Universitetsbibliotek kun er nævnt sporadisk.

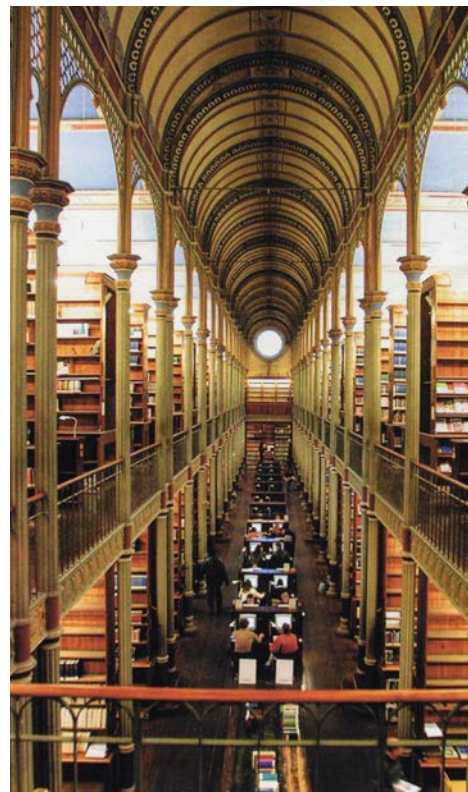
Der redegøres for rækken af sammenlægning af større biblioteker kulminerende med sammenlægningen af Statsbiblioteket og Det Kgl. Bibliotek i 2017.

Mellemuddannelsernes biblioteker er beskrevet med nogle punktnedslag på opgangstider i slutningen af det 20. århundrede, men uden en samlet beskrivelse af fusionsbølgerne i det 21. århundrede.

Gymnasiebibliotekerne får en bedre belysning med den beklagende konstatering, at antallet i det sidste tiår er faldet markant. Der gives også en fin oversigt over firmabibliotekernes udvikling.

Biblioteksbyggeri

Det konstante pres for at kunne have plads til bøger-

Universitetsbiblioteket i København opført 1857-1861 som en basilika med moderne jernkonstruktioner. Arkitekt Johan Daniel Herholdt.

Studiepladser på CBS (1999, Copenhagen Business School) og nye sociale møderum etableret 2018 midt i Det Kgl. Bibliotek Aarhus (tidl. Statsbiblioteket).

ne har i hele perioden været et tilbagevendende problem. Det har sammen med nye arbejdsmetoder gennem tiden udmøntet sig i en række biblioteksbyggerier, hvoraf de væsentligste er grundigt beskrevet.

Skiftet til fokus på attraktive formidlingsrum og supplerung af læsesal med studiepladser er behandlet dækkende.

Samarbejde i forskningsbibliotekssektoren

Vanskelighederne ved samarbejdet i forskningsbibliotekssektoren beskrives redeligt uden at blive problematiseret. I 1943 etableres Rigsbibliotekarembetet, som både var en overbygning på Det Kgl. Bibliotek og de to københavnske universitetsbiblioteker med fælles funktioner. Den proces, som førte til folkebibliotekernes 1964-lov, havde sin start i en rundbordssamtale i 1962 for begge sektorer, men grundet uenigheder mellem forskningsbibliotekerne, så kom der ikke et tilsvarende resultat på dette område. Den videre udvikling er generelt gennemgået med fælles udvalg, rapporter m.v. som munder ud i udskillelsen af Rigsbibliotekarembetet fra Det Kgl. Bibliotek i 1986.

Det var med etableringen af DEF (senere omdøbt til DEFF – Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek) efter et udvalgsarbejde og en rapport, at et mere fast samarbejde blev etableret – ikke mindst da der var bundet en bevilling på flere hundrede millioner kroner i halen. En vigtig ting var etableringen af fælles licensforhandling vedr. elektroniske artikler.

Det statslige engagement

Der gives en beskrivelse af det statslige engagement fra 1920 loven over 1964 loven med den fulde kommunalisering af folkebibliotekerne. Det særlige var, at staten refunderede en vis procentdel af de kommunale omkostninger til folkebibliotekerne, og derfor havde det daværende Statens Bibliotekstilsyn også en opgave med netop tilsyn af økonomi og standard af de lokale bibliotekerne.

Med Bibliotekscommissionens betænkning i 1979 med delbetænkninger (otte specialudvalg) var der lagt op til markante ændringer, men uden at disse umiddelbart blev ført ud i livet. Betænkningen på 1.500 sider er den hidtil mest omfattende beskrivelse af alle danske biblioteker.

De to første rigsbibliotekarers – Svend Dahl 1943-52 og Palle Birkelund 1952-82 – virke og betydning er beskrevet på udmærket

vis. Begge har haft stor betydning for forskningsbibliotekernes udvikling og som leder af Det Kgl. Bibliotek. Men Torkil Olsen, der var konstitueret 1982-86, er alene nævnt i sine tidligere funktioner på Risø og Odense Universitetsbibliotek, mens rigsbibliotekar 1986-97, Morten Laursen Vig, ganske ufortjent ikke omtales og alene findes i Noternes referencer.

I 1990 blev den statslige refusion erstattet af bloktilskud, og Bibliotekstilsynet blev derfor nedlagt i 1990. Herefter blev tilsynet inkl. det tidligere Rigsbibliotekarembete med ansvar for varetæelse af fælles og koordinerende biblioteksopgaver omdøbt til Statens Bibliotekstjeneste (SBT) dækkende både folke- og forskningsbiblioteker.

SBTs navn blev 1997 ændret til Biblioteksstyrelsen og i 2007 til Styrelsen for Bibliotek og Medier. Ændringen til styrelse var udtryk for en præcisering af, at opgaven ikke var at være bibliotekernes talsmand over for ministeriet, men omvendt. Endvidere var der tale om en nyorganisering med det formål at facilitere både folkebibliotekernes og forskningsbibliotekernes tilpasning til elektronisk dokumentlevering m.v. Både SBT og styrelsen havde til opgave at sikre samarbejde i bibliotekssektoren med koordinering uden egentlig kompetence til at pålægge bibliotekerne noget.

Den næste fusion med to andre styrelser (Kulturarv og Kunst) i 2012 til Kulturstyrelsen betød i praksis et farvel til et egentligt statsligt engagement i bibliotekerne. DEFF blev nedlagt pr. 1. juni 2019, hvor licensopgaven blev overført til Det Kgl. Bibliotek og øvrige bevillinger trukket tilbage til ministerierne. Der konstateres helt korrekt en statslig nedprioritering. Den nuværende Slots- og Kulturstyrelse arbejder stort set kun med støtteordninger – eneste bibliotekspolitiske opgaver er katalogiseringsregler og -format og regler for nationalbibliografien.

■ *Dansk Bibliotekshistorie* Bind 2 er en markant præstation og giver i store linjer et godt overblik over udviklingen af de danske biblioteker de sidste hundrede år. Samarbejdet i bibliotekssektoren, de centrale institutioner og eksempelvis DanBib/bibliotek.dk er dog noget overordnet behandlet. Der er både rum til og behov for mere historieskrivning om de sidste 25-30 år. De to bind af *Dansk Bibliotekshistorie* er udsprunget af Dansk Bibliotekshistorisk Selskab, som forhåbentlig vil kunne initiere yderligere publikationer.

EN STOR BEDRIFT

Dansk Bibliotekshistorie bind 2

JENS THORHAUGE

jenthorhaug.dk

Lad det være slået fast som det helt grundlæggende, at værket har samlet det kæmpestore stof og flot gennemgår hovedlinjer i det. Det er hele biblioteksområdet, der behandles, og det sker i en konsistent fremstilling. Værket kan faktisk meningsfuldt læses kontinuerligt, men det kan også bruges til nedslag i perioder, betænkninger, biblioteksprofiler og meget mere. Registeret fungerer. Der redegøres indledningsvist fint for vinkler og metodetilgang. Stor ros for et kæmpe arbejde.

Fokus og formalia

Værket vil se bibliotekerne og deres betydning for dansk identitets- og åndshistorie med særlig vægt på dansk oplysningshistorie. Tilgangen er dermed tværfaglig, bibliotekerne tilstræbes set i sammenhæng med samfund og kultur. Værket er primært baseret på skriftlige kilder, men der er også foretaget en række interviews med nulevende aktører i biblioteksverdenen.

Der er et glimrende billedmateriale, som sammen med register og noteapparat er med til at lade værket fremstå som helstøbt. Billedmaterialet kan næsten i sig selv udgøre et værk. Det er alsidigt og bredt, og der er bl.a. vidunderlige øjeblikk-billeder, der fortæller historie, se f.eks. fotografiet fra bogbilen, der kørte lånere til og fra biblioteket (s. 190) og billedet fra Det Kgl. Bibliotek den februar morgen i 1987, hvor det sidste kort blev sat i kortkatalogen (s. 297).

Der er to redaktører, Nan Dahlkild, kultursociolog og mangeårig underviser og forsker ved Danmarks Biblioteksskole og dens transformationer til valgfag på et institut under Københavns Universitet. Hans felt har primært været folkebibliotekerne med særligt fokus på bygningssiden, hvilket også slår stærkt igennem i bind 2's prioritering af stoffet. Den anden redaktør er Steen Bille Larsen, historiker og mangeårigt medlem af Det Kgl. Biblioteks direktion. Han har udgivet en række publikationer med særligt fokus på nationalbiblioteksemner. Sammen med Jesper Vestermark Køber, postdoc ved Københavns Universitet, har de skrevet bind 2. Man kunne have valgt en anden model med mange forfattere, men den valgte giver sammenhæng og god progression i fremstillingen.

Valg, fravalg og opbygning af bind 2

Afgrænsningen mellem de to bind er den første bibliotekslov fra 1920. Det er et godt valg. Det er med lovgivningen, at det moderne folkebiblioteksvæsen for alvor begynder. Værket er ført helt ajour, den sidste kildehenvisning er fra 2019.

Disponeringen af bindet sker i fire kapitler. Kapitel 1 dækker perioden frem til 1945. Kapitel 2 spænder over perioden frem til 1970, hvor den store kommunalreform ændrede Danmarkskortet radikalt. Konsekvent følges der op med, at bruddet til kapitel 3 er kommunalreformen i 2007, således at kapitel 4 dækker perioden derfra og frem til 2020. Periodiseringen fungerer fint, bl.a. fordi skellene er tæt på afgørende nye bibliotekslove, især 64-loven og den gældende lov fra 2000. Hvert kapitel afsluttes med en opsummering, som jeg ville ønske havde været fyldigere og måske også dristigere i sine konklusioner end tilfældet er. På den anden side fortjener redaktørerne ros for at vove at føre værket helt up to date. Man kan ikke tilnærmelsesvis dække det hele. Men redaktørerne må nok tåle at høre for det fravalgte.

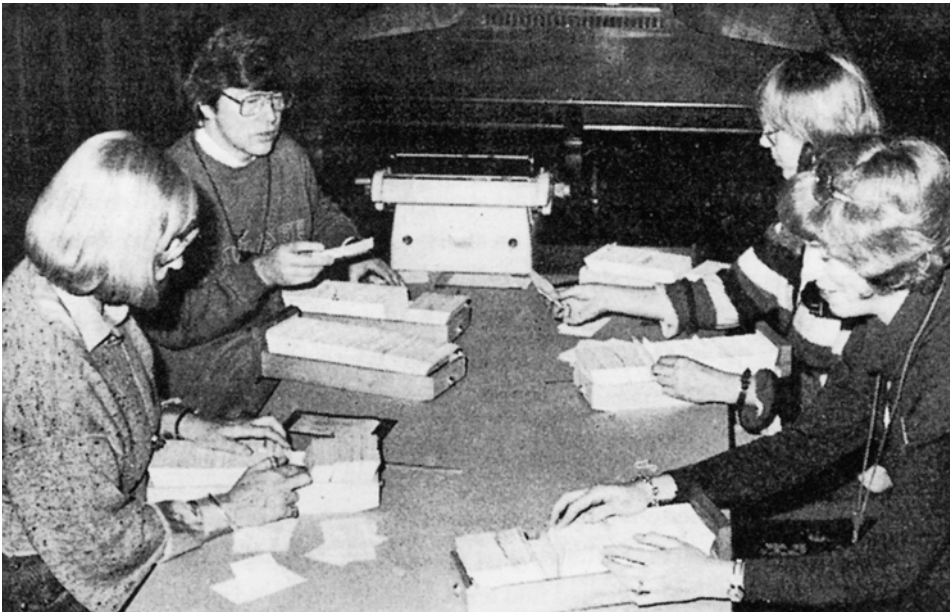
Når man læser værket kontinuerligt bemærker man et skifte i fremstillingen et stykke inde i kapitel 3. Perioderne frem til og med 64-loven er relativt velbeskrevne i tidligere kilder, og der er mange mere eller mindre knæsatte vurderinger. I perioden derefter er der mere ubeskrivet land for den historiske analyse. Fremstillingen får derfor her ofte karakter af opremsning og færre vurderinger. Det gælder mere jo nærmere, vi når nutiden. Det er let at forstå, for mængden af kilder i nutiden og den aktivitet, der skal beskrives, er mange gange større end i pionertiden. Grebet fremmer en debat, hvilket jeg finder positivt.

Eksempler på sporadisk behandling

Jeg skal bidrage til denne debat og give nogle eksempler på fremstillinger, hvor man oplever, at redaktørerne finder, at nogle institutioner trods alt er så væsentlige, at de bør nævnes, men hvor fremstillingen er ekstremt sporadisk. Det gælder f.eks. Aalborg

Bøger til alle. Bogbuser og bogbiler var en virkeliggørelse af bibliotekernes demokratiske vision om information og kultur til alle uanset bopæl. Lånerne køres i bil til og fra biblioteket.

Siden 1950'erne havde medarbejdere ved Det Kgl. Bibliotek hver morgen lagt kort på nye bøger ned i kortkatalogen. Billedet viser den morgen i februar 1987, hvor medarbejderne for sidste gang udførte denne opgave.

Universitets Bibliotek, Danmarks Blindebibliotek, DBC, Danmarks Biblioteksskoles Aalborgafdeling. Om sidstnævnte siges korrekt, at den blev oprettet for at imødegå manglen på bibliotekarer, især i Jylland. Dernæst at den fik stigende vanskeligheder med at tiltrække studerende. Ingen vurdering af institutionernes betydning.

Et eksempel på forskellen i fremstillingen af det ældre og det yngre stof er 1964 loven og *Lov om biblioteksvirksomhed* fra 2000. Der er grundige, klare og korrekte vurderinger af 64-lovens betydning, mens *Lov om biblioteksvirksomhed* behandles sporadisk nærmest som en justering af gældende lov. Biblioteksstyrelsen introduceres således: "I 1997 skiftede Statens Bibliotekstjeneste (SBT) navn til Biblioteksstyrelsen". Javel, men navneskiftet var en markering af en omorganisering af statens virksomhed på området baseret på en stærkt kritisk rapport fra PLS Consult om SBT "som bl.a. sektorens organ fremfor statens" og rigsbibliotekarstillingens nedlæggelse.

Hele formålet med operationen var at skabe en styrelse, hvis direktør jeg selv blev, der kunne facilitere omstillingen af biblioteksvæsenet til informationsamfundets behov og muligheder. Fra dag 1 var fokus på en gennemgribende ny bibliotekslov og en etablering af en platform til levering af elektroniske tidsskrifter. Samt en organisation til at håndtere licensforhandlinger med mere på et nationalt niveau. Det blev siden til DEF, Danmarks

Elektroniske Forskningsbibliotek. Denne politik omtales således: "For at forstærke IT-udviklingen oprettede regeringen i 1998 organisationen Danmarks Elektroniske Forskningsbibliotek (DEF)... med en bevilling på 200 mio. kr."

Bag denne beskrivelse ligger det forhold, at der blev oprettet en styregruppe og et arbejdende og udførende sekretariat i Biblioteksstyrelsen, men DEF og Biblioteksstyrelsen forbindes ikke i fremstillingen. De store forskningsbiblioteker ønskede i udgangspunktet at fordele bevillingen imellem sig, "en distribueret løsning", og de fleste anerkendte ikke Biblioteksstyrelsen som en myndighed, fordi styrelsen havde ressortmæssig tilknytning til Kulturministeriet, og de fleste forskningsbiblioteker var under Forskningsministeriet. Hensigten med bevillingen var naturligvis en national og ikke en "distribueret" løsning, som de meget selvstændige forskningsbiblioteker ønskede.

Et andet eksempel, der vækker min undren er, at det forhold, at netop overgangen til digital dokumentlevering i forskningsbibliotekerne på få år blev en enorm og friktionsfri succes ikke råbes ud fra siderne, fordi det demonstrerer rigtige valg. Det fremgår nok af de udlånstal, der gengives, men konklusionen udsiges ikke.

■ Mine kritiske nedslag rokker ikke ved den grundlæggende vurdering af værketets soliditet. Tværtimod håber jeg, de illustrerer, at værket også er velegnet til at skabe debat og ægge til modsigelse.

I 1939 oprettede Danmarks Biblioteksforening og Bibliotekstilsynet den selvejende institution Folkebibliotekernes Bibliografiske Kontor. I 1963 ændredes navnet til Bibliotekscentralen, som foretog fælles katalogisering og solgte kartotekskort til folkebibliotekerne.

IMPONERENDE OG VELDISPONERET VÆRK

- MED EN ÆRGERLIG MANGEL

Dansk Bibliotekshistorie bind 2

ROLF HAPPEL

Affiliate Instructor
Information School,
University of Washington

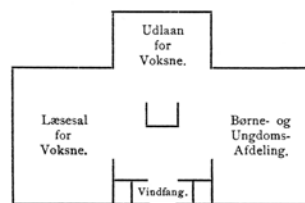
Først vil jeg ile med at bekende min glæde over, at denne flotte, samlede beskrivelse af den danske bibliotekshistorie er kommet til verden. Jeg har nydt at læse værket for dets flydende fremstilling, de interessante og veldisponerede afsnit, de sammenhængsskabende perspektiveringer til samfundsudviklingen, de velplacerede citater og personbeskrivelser, der er med til at levendegøre fortællingen.

Det er en imponerende udgivelse, smukt udstyret og meget læseværdig. I forhold til den del af substansen, som jeg er blevet bedt om at forholde mig specifikt til i denne anmeldelse, bind 2 – biblioteksbyggerier, nye services, kulturhusopgaver og digital service, er billedet lidt mere blandet.

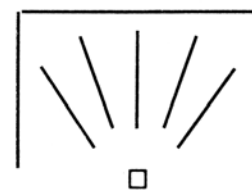
Biblioteksbygningen, dens rum og funktioner

Biblioteksarkitekturen er fint behandlet, man mærker forfatterens interesse og viden indenfor området. Fra de ældre tiders folkebogssamlinger og sognebiblioteker over mønsterbiblioteket på landsudstillingen i Aarhus i 1909 og mellemkrigstidens vidensstempler til modernitetens minimalisme bliver både de banebrydende og de tidstypiske biblioteksrum fortrinligt beskrevet og godt illustreret med grundplaner og fotos uden at det virker overvældende eller unødigt detaljeret. Samtidig formidles forbindelsen til samfunds- og kulturpolitiske strømninger, hvor den stigende åbenhed og tilgængelighed reflekteres i indretningen af bibliotekerne med åbne hylder, lyse opholdsrum, mere transparens og øget selvudfoldelse.

De forskellige tidsperioders brudflader og diskussioner om forholdet mellem f.eks. det nøgterne/saglige og det mere uformelle og afslappede formidles glimrende, ligesom vigtige indretnings-

Sommerfugleplan.

Panoptisk reolopstilling.

koncepter som “sommerfugleplanen”, panoptisk reolopstilling og det tredelte bibliotek er behandlet. Også de historisk nye biblioteksbyggerier i Hjørring, Ørestad, Tingbjerg, Nørrebro og Rentemestervej i København er ret indgående beskrevet ligesom der er fundet plads til, hvad der angives som “havnefronternes spektakulære biblioteker” – Kulturværftet i Helsingør, Kulturhuset i Sønderborg og Dokk1 i Aarhus.

Et lille hjertesuk fra en ganske vist forudindtaget aktør og som tidligere chef for Dokk1: Jeg kunne have ønsket, at forfatterne havde forholdt sig til de konceptuelle nyskabelser i de nyere biblioteker.

Det kunne have været Dokk1's fokusering på leg som en livsytning med egenværdi på niveau med litteratur og kunst. Dermed bliver leg et overordnet konstituerende element i indretningen af familie-børn området med det lydtætte performance- og lege- rum, området med interaktive spil, bibliotekets udendørs legeplads, det særskilte legeområde for småbørn og deres forældre samt labs som konkrete udmøntninger af firrumsmodellens performative rum. Heller ikke Rampen, det åbne, fleksible arrangementsareal, er nævnt.

Man kunne måske også have interesseret sig for konsekvenser af de mange forskellige digitale flader i de fysiske rum, hvor tilvejebringelse og redaktion af formidlingsindhold har skabt nye jobtyper i biblioteket eller for de mange måder, hvorpå digitalt udstyrede sale, studierum og mødelokaler danner ramme om borgernes selvudfoldelse.

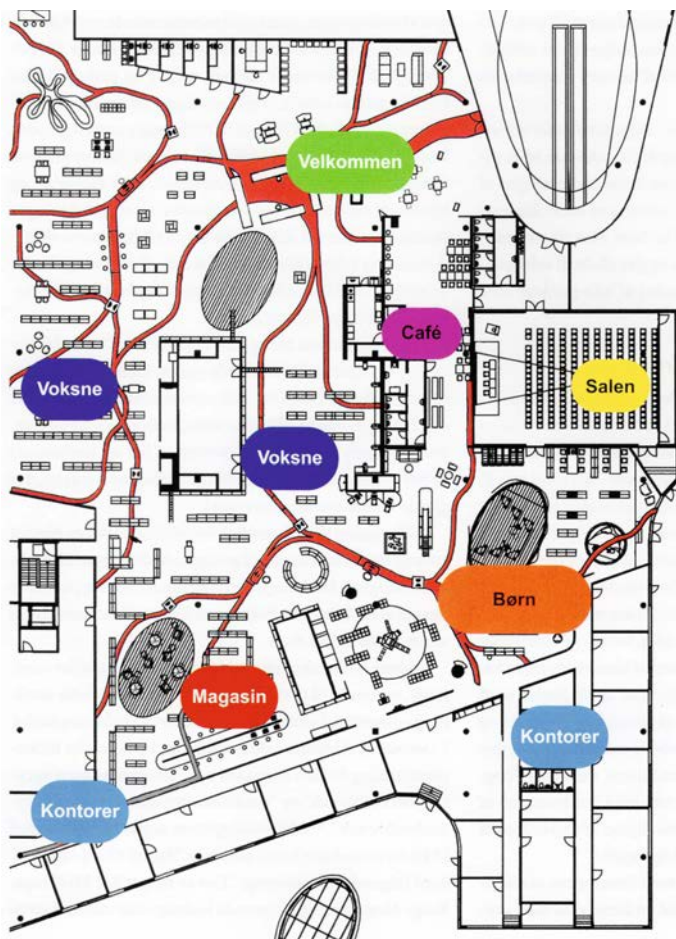
At disse og andre indretningsmæssige tiltag, f.eks. et stærkt fokus på god akustik, har medvirket til en næsten tredobling af et i forvejen højt besøgstal, selv når der korrigeres for borgerserviceaktiviteter, skyldes nok andet og mere end blot det “spektakulære”.

Digitaliseringen, mangelfuldt behandlet

Det er vel ikke usædvanligt, at historisk-kronologiske fremstillinger er svage, når den nyere historie skal beskrives og analyseres. Her er *Dansk Bibliotekshistorie* desværre ingen undtagelse, hvilket bliver tydeligt i afsnittet om edb og it i folke- og forskningsbiblioteker fra 1970 til 2007. Her afhandles på knap fem sider inklusive illustrationer et uhyre betydningsfuldt og dramatisk emne.

Det betyder for eksempel, at slut 70'ernes og primo 80'ernes personaleprotester mod de administrative dele af edb'en og forsøgene på at forhale udviklingen med krav om teknologivurderinger og “organisationsneutral” implementering ikke nævnes. Først i 1982 på biblioteksdataparternes møde i Nyborg blev der jo lagt op til forsoning.

Det stort anlagte HELOS-projekt anført af den dynamiske duo, Henning Gimbel, Herning, og Egon Hansen, Egvad, og det efter-

Det røde bånd slynger sig gennem Hjørring Bibliotek med oplevelser og præsentationsmuligheder. Båndet skifter karakter undervejs fra rød velkomstløber til udsmykning, udstillingsmodul og ekspeditionssted. Afstanden til tidligere tiders 'sommerfugeplan' og 'panoptisk' reolopstilling er tydelig og markerer et nybrud i rumdisponeringen med vægt på serendipitet.

følgende udviklingsarbejde om nyt bibliotekssystem med Dansk Data Elektronik (DDE), der var en helt ny samarbejdsmodel mellem en offentlig og en privat aktør, har heller ikke har fundet plads i beskrivelsen. En sådan udeladelse er vanskelig at forstå, betydningen for den kommende decentrale edb-udvikling i folkebibliotekerne taget i betragtning.

På det fagpolitiske område fik Biblioteksledernes *Håndslag til Informationssamfundet* i 1995 stor betydning for bibliotekernes mobilisering omkring digitale tjenester og for dialogen med lokalpolitikere. Pionertiden på digitaliseringsområdet var ligesom tidligere tiders systemskifter båret af fremsynede institutioner og enkeltpersoner og ofte ganske spændingsfuld, uden at det rigtig kan aflæses i *Dansk Bibliotekshistorie*.

Vi, der har oplevet Kommunedata's kamp mod DDE for at mase sig ind på markedet, glemmer for eksempel ikke det dengang kommunalt ejede selskabs forsøg på at presse biblioteksledere igennem deres politiske foresatte.

Den senere digitale udvikling på folkebiblioteksområdet er desværre tilsvarende stedmoderligt behandlet. Ingen omtale eller analyse af udviklingen af de mange forskellige biblioteksportaler

efter fremkomsten af World Wide Web. Portalerne blev i vidt omfang udviklet i en frugtbar blanding af konkurrence og samarbejde bibliotekerne imellem, oftest støttet af Biblioteksstyrelsens Udviklingspulje.

Det var de anoterede linksamlinger i Folkebibliotekernes Netguide, den i dag stadig spillevende Litteratursiden.dk, spørgetjenesten Biblioteksvagten, indvanderportalen Finfo, børnesiden Dotbot, der blev til Palles Gavebod, søgjetjenesten Bibhit, de konkurrerende musiktjenester Netmusik.dk og BibZoom samt en række andre. De fleste er siden forsvundet, overflødiggjort af udviklingen eller fusioneret. Foreningsdannelse blev måden at samarbejde på, nemt og ubureaukratisk, om ikke konfliktfrit.

Lad mig også nævne DBC's (Dansk BiblioteksCenter) vovemod til sammen med bibliotekerne at udvikle Open Source-samarbejdet TING, forløberen for Det Digitale Folkebibliotek, der repræsenterer en enestående og internationalt misundt national teknisk digital infrastruktur.

■ Ærgerligt at et på mange måder beundringsværdigt værk ikke rigtig går i dybden på et så væsentligt område som digitaliseringen.

OM TIDEN EFTER 1920

Bibliotekaruddannelsen, professionens udvikling og organisationer, biblioteksvæsenet og dets rammer

Dansk Bibliotekshistorie bind 2

ELSEBETH TANK

Dansk Bibliotekshistorie bind 2, "Biblioteker for alle. Tiden efter 1920" til i dag minder mig om den sommeraften i 70'erne, hvor jeg væltede på min cykel, fordi jeg kørte ind i en medkollegianer, på vejen til Kulturvet til offentligt møde om noget med Københavns biblioteker. Jeg husker ikke sagens substans; men i hvert fald skulle vi med egne øjne se giraffen, Brita Olsson, hovedstadens daværende stadsbibliotekar, som havde påkaldt sig negativ opmærksomhed blandt studerende på Biblioteksskolen.

Fra idé til profession

Cyklisten og jeg gik på skolen sammen med 198 andre og yderligere 60 på den nye afdeling i Aalborg. Bibliotekshistorien skriver os tilbage til den første bibliotekaruddannelse, udbudt i 1918 af Statens Bogsamlingskomite med et optag på 15 elever. Der blev undervist i bøgernes og bibliotekernes historie, bibliotekspolitik, administration, bogkundskab og bogvalg og diverse praktiske gøremål, som skulle fungere for at drive tidens biblioteker med succes.

Det virkede! Talrige sognebiblioteker så dagens lys de følgende årtier, og endnu flere årene efter. Ambitionen var litteratur og læsning for alle. I 1925 var 119 personer med biblioteksarbejde som hovedbeskæftigelse på et folke- eller forskningsbibliotek registreret i *Den danske Bibliotekarstand*. Udviklingen af en egentlig bibliotekarprofession var sat på skinner, damplokomotivet kørte.

Mission og værdigrundlag

Det gør indtryk at læse bogens mange citater, som dokumenterer en udtalt klarhed om mission og knivskarp værdigrund. Ingen kunne være i tvivl om, at det faktiske arbejde og værdigrun-

den passede som hånd i handske. Til forskel fra nu, hvor professionen og biblioteksmiljøet generelt, er udfordret af opgavernes kompleksitet og de vilkår, bogen benævner videnssamfundets abstrakte karakter. Begrebet er for stor en mundfuld for denne tekst, men notér det gerne, som et emne af vital betydning for alle, der brænder for at fri og lige adgang til kultur og information, uden skelen til religion, politik og moral også findes som fælles offentlig målsætning om 100 år.

Som bogen uddyber, spillede Danmarks Biblioteksforening en hovedrolle i etablering og udvikling af folkebiblioteksvirksomheden og organiserede både politikere og bibliotekarer. Med tiden diskuterede forskellige grupper af bibliotekarer behovet for alternative organiseringsformer. Det matchede næppe ånden i 1968, at lade sig nøje med et fagligt foreningsmedlemskab, med socialdemokraten Ralph Lysholt Hansen som formand, og samtidig formand for Folketingets Finansudvalg.

I 1969 brød bibliotekarerne ud af Danmarks Biblioteksforening og etablerede Bibliotekarforbundet, som fagforening med forhandlingsret; men også med substantiel prioritering af fagpolitisk og et markant fagblad, *Bibliotek70* (Bibliotekspresen fra 1990), med kulant budget og en legendarisk, frisat redaktør Per Nyeng. Bruddet, konstaterer jeg ud fra egne fagpolitiske erfaringer som først medlem af BF's Hovedbestyrelse og siden formand i 1992-1994, medførte uvenskab de to foreninger imellem helt op til slut 80'erne, hvor diverse personudskiftninger og tidsmæssig afstand lagde grunden for nye, konstruktive samtaler.

Det samarbejdende biblioteksvæsen

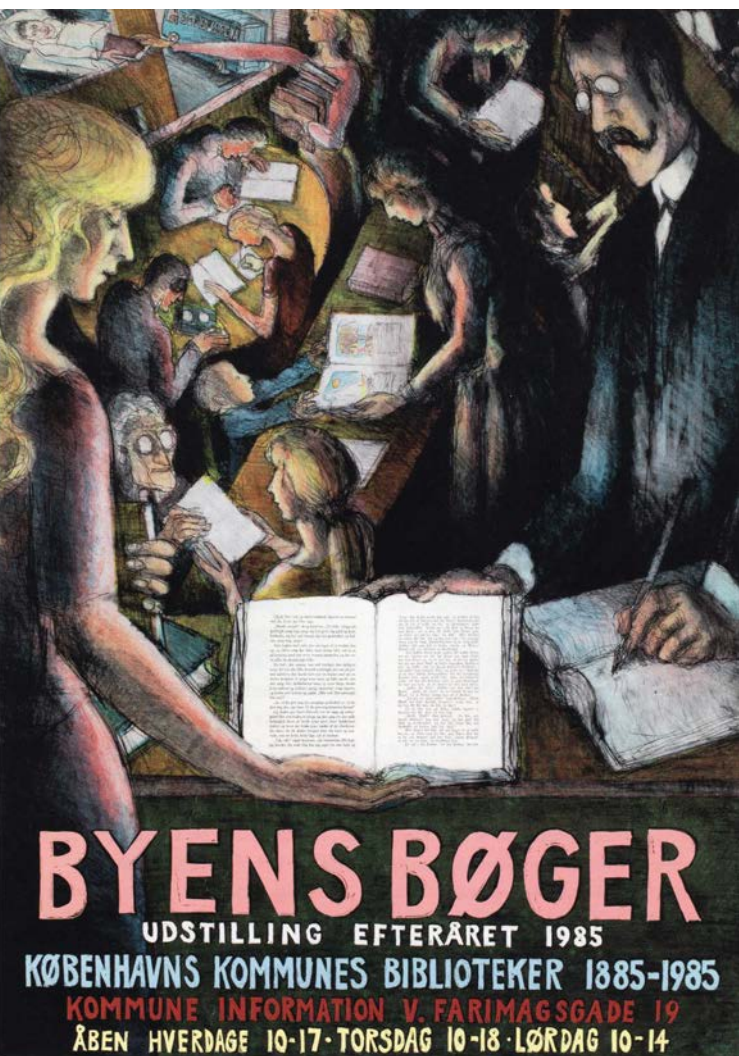
Jeg kan ikke sige Bibliotekarforbundet uden også at sige det samarbejdende biblioteksvæsen, som indstilling og kollektiv bestræbelse. Det har nemlig været afgørende og karakteristisk for det samlede, danske biblioteksvæsen og dets blomstrende udvikling i det 20. århundrede. Derfor har det også været centralt i et fagforeningsperspektiv.

Begrebet nævnes kun en eller få gange i bogen; men dens udrulning af en række konkrete cases dokumenterer dets betydning gennem historien. Det fremgår, at samarbejdsånden har rødder til pionertidens folkebogssamlinger, oplysningsforbund, skolemiljøer, den spirende biblioteksbevægelse, områdets foreninger, Det Kgl. Bibliotek og systemet – altså staten.

Ved Loven af 1920 tog staten ejerskab, og drog omsorg for distribuering af viden og ressourcer til hele landet ved dannelse af Statens Bibliotekstilsyn og formering af Biblioteksrådet, som rådgivende og koordinerende organ. I første omgang blev medlemmer af rådet rekrutteret fra ministerier, statslige institutioner og civilsamfundsforeninger. Siden blev også kommuner og fagforeninger budt indenfor, hvilket f.eks. for Bibliotekarforbundet betød adgang til samtale, indsigt, netværk og interessevaretagelse. Konstruktionen var en konkret materialisering af ønsket om helhedstænkning. Den gav plads til flerstemmighed, og formåede at balancere modsatte interesser.

En stærk biblioteksudvikling

Kombinationen af gode bevillinger og feltets samlede udfoldelse genererede en biblioteksudvikling, der har shinet gennem det 20. århundrede, også internationalt.

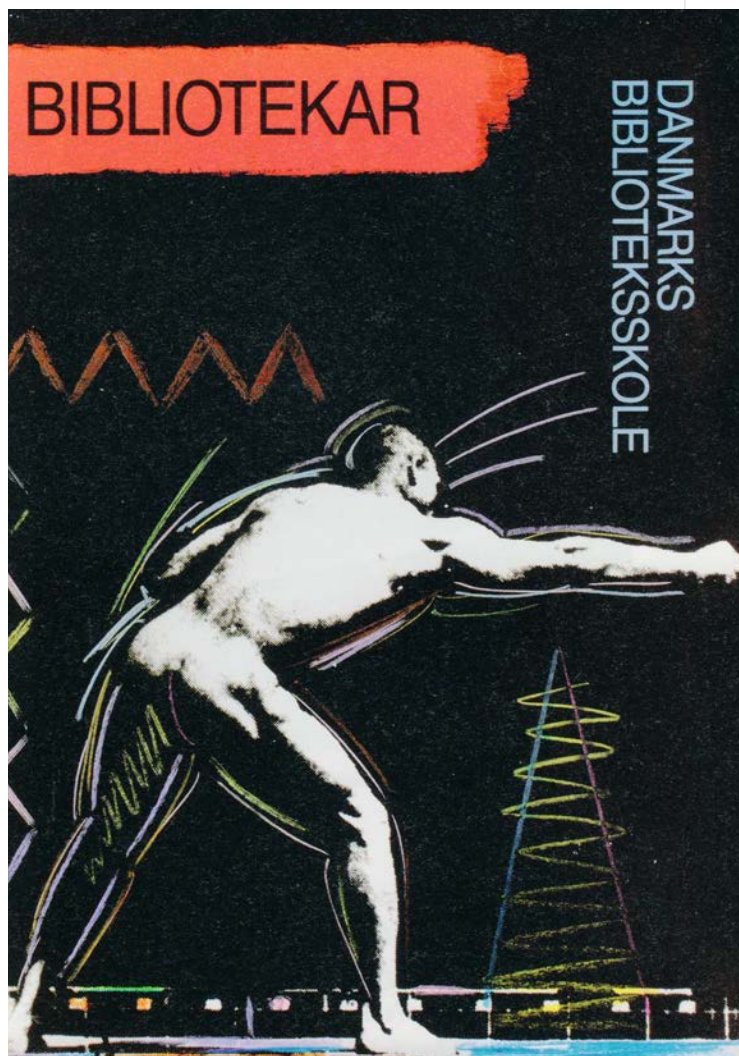
Biblioteker for alle i Ib Spang Olsens streg fra 1985 illustrerer visionen om biblioteket som et sted for alle: En kvinde læser op af en billedbog, opføgende arbejde til en syg på hospitalet, bogbussen, børn, unge og gamle, nye og gamle medier, studerende og en ældre forsker med pen, briller og overskæg.

Ud over de fysiske biblioteker står på dagens bundlinje alle borgeres fri og lige adgang til det samlede biblioteksvæsens ressourcer, ikke bare som højstemt princip men som konkret virkelighed. En virkelighed, der skaber transparens og nem tilgængelighed fra slutbrugerens sofahjørne via en brugervenlig platform, lagt ovenpå kolossale, digitale kataloger. Hele molevitten bindes sammen af en kørselsordning, så længe materialet kommer i fysisk form.

Desværre tog et statsligt, såkaldt afbureaukratiseringstiltag livet af Biblioteksrådet i 1989. Det var et af de første tegn på, at biblioteksudviklingen bevæger sig i nye retninger.

Historieskrivningens udfordringer og en efterlysning

Under læsning af bogen har det slået mig, at historiefortælling fortæller tilbage om tekstens egne forfattere og redaktører. Om deres præferencer og favorittemaer og om emner, de ikke lægger vægt på, eller overser eksistensen af. Kildematerialets monstrøse

Plakat for bibliotekaruddannelsen med en hårdtslående samurai, der skulle aktualisere opfattelsen af bibliotekaruddannelsen. Layout af Bruno Kjær.

omfang må have givet svære redaktionelle udvælgelsesudfordringer. Alligevel tillader jeg mig at efterlyse større vægtning af personalhistorien. Biblioteksvæsenet er jo trods alt skabt af og for mennesker. Især savner jeg kvinderne.

En simpel optælling i bind 2 viser 32 fotos og tegninger af navngivne mænd, 6 af ditto kvinder. En billedtekst i bogen konstaterer, at de fleste ledere tilbage i historien var mænd. Sandt nok, men det har ændret sig undervejs, og det ville ikke være svært at komme op med 30 gode forslag på kvinder, der har sat signifikante spor på bibliotekstænkning og praksis de sidste 100 år – og som ved deres repræsentation kunne have åbnet til andre historier.

■ Her er masser af stof til et 3. bind. Indtil det er skrevet, vil det være oplagt at reservere læsetid til bind 2, især for læsere med interesse for århundredets nye biblioteksbygninger og deres spejling af tidernes konkrete biblioteksmålsætninger.

AUEngineering med dyp-i-nator på Rampen.

SVÆVEBILER, ROBOTTER OG TÆNKEHATTE: NÅR BIBLIOTEKET FORVANDLES TIL ET MAKERSPACE

Tusindvis af nysgerrige borgere besøger hvert år Maker Faire Aarhus på Dokk1, hvor de kan se en masse seje opfindelser, lære hvordan de virker og ikke mindst prøve at lave dem selv. Men hvorfor giver det mening for et folkebibliotek at afholde et Maker Faire? Bliv klogere i denne artikel fra Dokk1.

Hvad er et Maker Faire? Det kunne man få en indtryk af på den første weekend i efterårsferien 2021. Her indtog knap 6.000 nysgerrige gæster Dokk1 i Aarhus.

Publikum fik lavet hekseportrætter, robotter, rullinger og raketter. De tegnede, designede, programmerede, dimsede og nogen klappede en kæmpe hjerne af stof. Man kunne prøve en dyp-i-nator, kæmpe med sumobots, gyse over en hunderobot (ja, dén fra Boston Dynamics) og tegne med på Aarhus' største kridttegning. Gæsterne fløj med droner, krammede en mærkelige amfibierobot, sad stille til foredrag, brugte timer på at 3D-printe og

lave keramik. Og de lavede deep-fakes med VHS, prøvede en klimavægt og lyttede til planter. Rammen for denne skønne opfinder-fest var Maker Faire Aarhus – et årligt tilbagevendende event, som fejrer og styrker gør-det-selv-kulturen.

Maker Faire Aarhus fylder hele Dokk1 og består af en masse stande, aktiviteter, workshops og åbne værksteder for både børn og voksne. *Makers* er det engelske ord for folk, der skaber ting selv, og maker-bevægelsen er særligt kendt for sin nysgerrighed og begejstring for ny teknologi, f.eks. 3D-print, programmering, hacking, robotter, droner og virtual reality, og det lægger vi også

vægt på ved Maker Faire Aarhus. Men vi elsker også old-school håndværk, design og 'fri leg' med materialer. Det essentielle er, at gæsterne oplever en glæde ved at skabe og en nysgerrighed på de kreative processer – om det så gælder micro:bits eller en kompliceret maske i et strikketøj. En nysgerrighed, som forhåbentligt lever videre efter Maker Faire Aarhus!

“Maker Faire var megafedt. Jeg husker tilbage på det som en Wauw!-oplevelse med masser af engagerede mennesker, som bare var klar til at snakke, fortælle og forklare i børnehøjde - og til os voksne, der ikke er så tekniske og af og til lignede et spørgsmålstejn.”

Sådan beskriver gæsten Mette Jensen sine oplevelse af Maker Faire Aarhus 2021, som hun besøgte med hendes mand og deres to drenge på 7 og 10 år.

“Efter Maker Faire Aarhus har drengene genfundet interessen for en Lego-robot, som har været gemt væk i et par år. Da den store dreng i sin tid fik den i gave, var den mindste for lille til at kunne lege med den, men nu er han meget optaget af den!”, fortæller Mette Jensen også.

Partnerskaber og netværk

Maker Faire Aarhus arrangeres og afvikles af Dokk1 i samarbejde med det lokale makerspace OSAA (Open Space Aarhus) og den internationale organisation MAKE. Sammen med det nystartede Copenhagen Maker Faire er vi de eneste events i Danmark, som hører under MAKEs paraply af globale Maker Faires, hvoraf de største finder sted i New York og Californien. Vi er samtidig et af de få Maker Faires i verden, som det er gratis at være med til – både for makers og for publikum.

Standene på Maker Faire Aarhus drives både af enkeltpersoner, klubber og foreninger, virksomheder og institutioner. Fælles for de deltagende makers er, at de er mennesker, som brænder for

at skabe noget selv og inspirere andre til at gøre det samme. I 2021 havde vi både besøg af alle typer makers fra etablerede virksomheder over tech-startups til makers, som kom helt i civil og bare gerne ville vise de opfindelser frem, de havde loddet sammen hjemme på klubværelset.

“Maker Faire giver mening for os, fordi det er en rigtig god platform til test af de netværkssamarbejder, oplevelsesrum og byggeteknikker, vi arbejder med. Maker Faire har en sjov funktion, hvor familier kommer fuldstændigt uforberedte til et uformelt læringsrum, og hvis de oplever at blive instant makers, altså hvis de med ganske lidt vejledning kan lege og skabe nyt med vores produkter, så har vi en succes”, mener Karsten Juncher, udvikler og iværksætter i Upfind.dk.

Både vores formelle partnerskaber og det netværk, som eventen giver os blandt makers lokalt og nationalt, er fuldstændig afgørende for eventets succes, og det er meget motiverende at opleve, hvordan vi kan give et lille, aktivistisk miljø en platform og ikke mindst facilitere et stærkt netværk makers imellem via eventet – som en af dem sagde, da vi lukkede ned efter første dag på Maker Faire Aarhus 2021: “Det her er jo lidt vores fætter-kusine fest.”

Hvorfor på biblioteket?

Som bibliotek er det afgørende, at vi evner at sprede viden, oplysning og inspiration – ikke kun via fysiske og digitale materialer, men også via events som Maker Faire Aarhus, hvor leg og kreativitet kobles med hands-on læring og fællesskab. De besøgende makers deler gavmildt ud af deres evner, tid og store opfinderklærlighed til det mest besynderlige dims og gæsterne kvitterer ved at springe nysgerrigt og fordomsfrit ud i at prøve selv.

Et stort ønske for Maker Faire Aarhus er, at vi gennem eventet kan motivere børn, unge og voksne til at blive sultne efter en helt

Hebron Shitty Robots konkurrence på Rampen til Maker Faire 2017.

Hal9K på Udsigten til Maker Faire 2019.

ny slags viden eller endda give dem mod på at afprøve nye kreative aktiviteter, som dem vi tilbyder til hverdag, f.eks. i vores Maker- og Børnelab. Derudover forsøger vi at give eventet et langt efterliv ved at integrere maker-mindsettet, "Lad os se hvad der sker!", i bibliotekets mange andre kreative tilbud.

■ **Biblioteket som ikke-kommercielt og offentligt rum** er en eminent platform til formidling af teknologi, DIY og nye opfindelser, som ellers kan være vanskelige for den brede del af befolkningen at få fingrene i.

Tilgængelighed er afgørende, hvis vi vil engagere flere borgere i den teknologiske udvikling og som proaktive forbrugere. Samtidig er Maker Faire Aarhus også en glimrende mulighed for medarbejderne til at holde sig opdaterede om, hvad der sker i de kreative maker-miljøer, som kan skabe inspiration til egne arrange-

menter, og vi får desuden et større netværk i form af makers og mennesker, der kan være med til at skabe relevante begivenheder og aktiviteter på biblioteket hele året – og på den måde oplever biblioteket som institution også en særlig kompetenceudvikling gennem eventet.

Vores fornemmeste erfaring er dog, at biblioteket gennem Maker Faire kan facilitere et møde mellem mennesker, teknologi og håndværk, som har leg og kreativitet som udgangspunkt, og hvor du ikke skal komme med andet end lysten til at gå på opdagelse.

■ **ANNE HAGELSKJÆR FROM**

Cand.scient.bibl.

Projektudvikling og brugerinddragelse/Voksen

Aarhus Kommunes Biblioteker

Fotos: Dokk1

“ Vi oplever, at Maker Faire Aarhus udvider bibliotekets handlerum. Når vi inviterer denne form for leg, læring og kreativitet ind på biblioteket, får vi en helt ny lærings- og videnbane at spille på, og samtidig kan vi være en stærk allieret for et meget spændende vækstlag i makermiljøet, som er fuld af partnerskabspotentiale der genererer stærke services for borgerne.”

Marie Østergård, Bibliotekschef, Aarhus Kommunes Biblioteker

INTRO: OM MAKERSPACES OG BIBLIOTEKER

Biblioteker bygger makerspaces på idealer og målsætninger om tilgængeliggørelse, fællesskab og deling omkring teknologi, men de udfordrer også samtidig konventionelle måder at tænke information og rum i et bibliotek.

Makerspaces opererer med et meget håndgribeligt informationsbegreb. Árni Már Einarsson har set på, hvordan dokumenter, mennesker, eksperimenter og tidligere erfaringer bidrager med forskellige typer information i maker-projekter.

Konklusionen er overordnet, at dokumenter vælges, fordi de er let tilgængelig adgang til viden, – mennesker tilføjer fornøjelse og glæde til læringsprocessen, – tidligere erfaringer bidrager til forståelse af brugskonteksten – og eksperimenter bidrager til at tænke teknologi og mulige løsninger og bliver til en vigtig informationskilde.

Aktiviteter i makerspaces kan inddeles i tre kategorier: Formelle, non-formelle og uformelle aktiviteter, der understøtter læring på forskellig vis (og kræver forskellige ressourcer) ifølge Árni Már Einarsson. Et bæredygtigt makerspace handler om at afbalancere deltagelse (balance mellem rekruttering af nye brugere, vedligehold af eksisterende fællesskaber og række ud til nye brugergrupper), ekspertise (opbygning og fastholdelse af kompetencer) og forankring (i bibliotekets værdisæt og det lokale miljø).

Makerspace aktiviteter – selvstyrede eller instruerede?

På samme måde, som en bog ofte åbner flere spørgsmål, end den besvarer, så udviser makerspace-brugerne en videbegærlighed, en vilje til at fordybe sig og en interesse for at forstå den teknologiunderstøttede verden, vi lever i. Aktiviteterne kan være mere eller mindre instruerede eller helt selvstyrede.

Ifølge Árni Már Einarssons forskning er selvstyrede aktiviteter alene ikke er fyldestgørende, fordi de i høj grad især indfanger de brugere, som i forvejen har interesse og kvalifikationer til at udnytte makerspaces muligheder. Instruerede aktiviteter kan nå ud til brugergrupper, som normalvis ikke er repræsenteret i teknologiudvikling, hvilket gør dem centrale for legitimering af makerspaces på biblioteker.

/HN

Materialer.

Instrueret aktivitet.

Læs artiklen på de følgende sider >>>

Resultat.

BIBLIOTEKSMAKERSPACES FRA BRUGERNES OG ANSATTES PERSPEKTIV

Folkeoplysning kommer i dag i mange formater bl.a. i form af de såkaldte makerspaces, hvor man kan blive klogere på ny teknologi og selv arbejde med den. Árni Már Einarsson, ph.d.-studerende på sidste år ved Institut for Kommunikation Københavns Universitet, har i et projekt set nærmere på fænomenet og dets berettigelse i bibliotekets regi.

IDanmark har vi i de seneste 10 år implementeret makerspaces på museer, kulturhuse og biblioteker. Her kan borgere uden tekniske forudsætninger lære, udtrykke sig kreativt, samarbejde og udvikle fællesskaber omkring teknologi. Ligesom biblioteker bygger makerspaces på idealer om tilgængeliggørelse, fællesskab og deling, men de udfordrer også konventionelle måder at tænke information og rum i et bibliotek.

Denne artikel baserer sig på resultaterne af et igangværende ph.d.-projekt, hvor undertegnede bl.a. har interviewet 13 makerspacebrugere og 15 biblioteksansatte med berøring til makerspaces og gennemført to længerevarende observationsstudier i henholdsvis Tingbjerg Kulturhus og Vordingborg Bibliotekernes makerspace. Artiklen fortæller om biblioteksmakerspaces set fra brugernes og personalets perspektiv.

Rum og aktiviteter

Makerspaces er en paraplybetegnelse for åbne rum, hvor brugere kan tilgå og få støtte til teknologier som elektronik, 3D-printere, symaskiner, t-shirtprint, CNC-fræsere m.fl. Eftersom det er en paraplybetegnelse, er der variation i udformning og fokus: Man kan finde store makerspaces med en fuld maskinpakke fordelt over flere rum, som er afgrænset fra det øvrige biblioteksområde; mellemstore makerspaces, der er integreret som en zone i biblioteket med maskiner fremme eller aflåst i skabe og skuffer; og små pop-up makerspaces, hvor udstyr tages frem i aktiviteter. Resultater af interview med ansatte og ledere i 13 maker-

spaces viser, at de mangeformede makerspaces opfordrer ligeledes til forskellige typer aktiviteter. Store makerspaces har avancerede værktøjer, som bl.a. kan tiltrække teknisk kyndige brugere, understøtte fællesskaber og rumme hele skoleklasser. Vordingborg Bibliotekernes makerspace er et kerneeksempel på et makerspace, der kan tiltrække teknisk interesserede brugere til at deltage i biblioteket, hvor de kan arbejde selvstændigt, danne fællesskaber og tage ejerskab. Små- og mellemstore makerspaces har derimod gode forudsætninger for at lave fritidsaktiviteter, hvor børn og familier på en mere instrueret vis kan være kreative i biblioteksrummet - se fig. 1.

Tre typer af brugere

I forløbet er 13 brugere, som anvender biblioteksmakerspaces til at gennemføre deres egne personlige projekter, blevet interviewet om disse. Det har givet indsigt i processen, informationsadfærd under projekterne, tilknytning til makerspace og forbindelse til brugerens øvrige hverdag. Det ledte til tre forskellige typer af brug, som makere kan ses i lyset af.

Der er **håndværks-orienterede brugere**, der arbejder individuelt, søger fordybelse og går op i kvaliteten af det produkt, de laver. Selvom de værdsætter feedback fra kvalificerede brugere, er makerspacet primært et sted, de kan få produceret og samlet deres projekter. Deres projekter kan være langvarige og gennemgår mange iterationer, hvilket støtter opbygning af færdigheder over tid.

	Formelle (Skole)	Non-formelle (Fritid)	Uformelle (Hobby)
Forudsætninger	Obligatorisk deltagelse, Planlagt forløb, Planlagt formål (evt. i samarbejde med skole)	Frivillig deltagelse, Planlagt forløb, Planlagt formål af bibliotek	Frivillig deltagelse, Forløb ikke planlagt, Formål defineret af bruger
Eksempel på aktivitet	Samarbejde med innovationsfag, Introduktion til 3D-print og MikroBit	Aftenkurser i 3D-print/laserskærer, weekendaktiviteter for familier, ferieaktiviteter for børn.	Individuelle projekter, brugerdrevne fællesskaber
Muligt udbytte	Teknisk kompetence, Læring om designprocesser	Teknisk kompetence, Forståelse for designproces, Dialog om teknologi	Tekniske kompetence, Deltagelse i fællesskab
Udfordringer	Koordination med skole	Tid til at gennemføre design processer	Selvhjulpenhed Inklusion i fællesskabet

Figur 1: Typer af aktiviteter i Danske Biblioteksmakerspaces. Tilpaset fra Einarsson & Hertzum "How is learning scaffolded in library makerspaces? *International Journal of Child-Computer Interaction*. 26, (dec 2020), 100199.

Forbindelses-orienterede brugere er mere optagede af den symbolske værdi af deres projekter end af kvaliteten og af kundskaben. De har sans for en 'hverdagslig kreativitet', hvor de opdager hverdagslige situationer, som kan løses ved hjælp af værktøjerne i makerspaces. Det kan være en fødselsdagsgave til et familiemedlem eller en knagerække, som mangler i hjemmet, der hurtigt kan 3D-printes eller laserskæres. Disse brugere nyder den kreative del af at få idéen og formidle den, men de frustreres, hvis processen bliver for langstrakt og besværlig. De forventer derfor, at maskinerne fungerer efter hensigten, at der er fyldestgørende dokumentation for, hvordan maskinerne skal benyttes, og at der er ansatte til at hjælpe, hvis et problem opstår.

Til slut er der **fællesskabs-orienterede brugere**, som er optaget af det sociale miljø i makerspacet. De har typisk generel interesse for teknologi og elektronik, og makerspaces giver dem mulighed for at dele den med andre. De nørkler med deres personlige projekter, deltager i sociale arrangementer, laver fælles projekter og hjælper til, når der er brug for det i makerspacet.

Den håndværksorienterede, forbindelsesorienterede og fællesskabsorienterede er naturligvis ikke en fuldendt liste over alle typer brug, og mange vil også stille sig mellem nogle af kategorierne. Ikke desto mindre fortæller de, at brugere har forskellige mål og forventninger til, hvordan et makerspace skal understøtte deres kreative udfoldelser.

Rekruttering af diverse brugere

Selvstyrede projekter er naturligvis fordelagtige, fordi brugere kan udfolde sig kreativt, lære og indgå i et fællesskab på biblioteket, uden at det kræver omfattende planlægning og støtte fra personale. Omvendt bekræfter min forskning også, at selvstyrede aktiviteter ikke er fyldestgørende, fordi de i høj grad især indfanger de brugere, som i forvejen har interesse og kvalifikationer til at udnytte makerspacets muligheder.

Skaberværelset i Tingbjerg viser én måde at bryde barrierer for, hvem der traditionelt er involveret i at skabe med teknologi. Tingbjerg er et udsat boligområde nordvest for København, hvor Skaberværelset afholder sy-værksteder for kvinder, reparationscaféer for borgere i lokalområdet, eftermiddagsaktiviteter for børn og samarbejdsprojekter med lokale organisationer. Som del af ph.d.-projektet er der etableret et samarbejde mellem Skaberværelset og Baba – en organisation, som promoverer etniske minoritetsfædres rolle i deres børns liv – omkring en række workshops, hvor far og barn skal samarbejde om elektronik, laserskæring og fysisk konstruktion. Erfaringerne fra samarbejdet viser, at det kan være ressourcetungt at rekruttere nye brugergrupper, men også at maker-aktiviteter giver forældre og børn mulighed for at se hinanden i nye situationer, indtage nye roller og løse problemer sammen. Skaberværelset viser sig at være et neutralt udgangspunkt, der sætter en scene, som nedbringer frustration i processen og understøtter en konstruktiv dialog.

Berettigelse

Når man arbejder med makerspaces på biblioteker, så er det

uundgåeligt at blive konfronteret med spørgsmålet om berettigelsen. Spørgsmålet kommer af en velbegrundet skepsis om, hvorvidt biblioteker hopper på en ny og risikabel trend for at fastholde sin rolle i samfundet, som muligvis er på bekostning af kernefagligheden.

Det er korrekt, at biblioteker mange steder har erstattet hylde-meter med bøger til fordel for åbne rum og aktiviteter, og at brugere af makerspaces sjældent benytter dokumenteret information, men i stedet søger viden ved at nørkle med ting, afprøve løsninger og reflektere med andre.

Men på samme måde, som en bog ofte åbner flere spørgsmål, end den besvarer, så udviser makerspace-brugerne en videbegærlighed, en vilje til at fordybe sig og en interesse for at forstå den teknologiunderstøttede verden, vi lever i.

Desuden er både biblioteker og makerspaces lokalt forankrede og praktiseret forskelligt, hvilket gør det vanskeligt at generalisere relevansen af makerspaces. Ved at analysere arbejdet med at opretholde makerspaces over tid viser det sig, at deltagelse, ekspertise og forankring er centrale aspekter for at skabe og opretholde et bæredygtigt makerspace.

- **Deltagelse** fra eksisterende og nye brugergrupper. Det omfatter at udvise omsorg for eksisterende brugere og aktivt at investere i at rekruttere, inkludere, og integrere nye brugere. Det er især brugere, der normalt ikke møder teknologier fra makerspacet, eftersom det at udvide adgang er et centralt berettigelsesgrundlag for at have makerspaces på biblioteker.

- **Ekspertise**, som består i at besidde tekniske, formidlingsmæssige, samarbejds-mæssige og organisatoriske kompetencer til at levere værdi effektivt. Ekspertise udvikles løbende ved erfaringsdannelse, gentagelser, dokumentation og vidensdeling. Den kan besiddes af en ansat, et team eller af brugere, men det er kritisk for bæredygtigheden, at ekspertisen forankres i biblioteket.

- **Forankring og forandring.** Makerspacet repræsenterer en dynamisk enhed, som løbende kan tilpasses efter forskellige interesser og behov i lokalemiljøet. Det repræsenterer også en forandring i måden at inddrage borgere i en institution, som bygger på en lang historie. Et bæredygtigt makerspace arbejder ikke blot på at skabe nye forbindelser, men også på at blive en integreret service, som er forankret i bibliotekets værdier, praksisser og tilbud.

■ Eftersom makerspace-hypen er ved at stagnere, er det sandsynligt, at flere nuværende makerspaces i fremtiden ikke vil bestå. Dog vil de makerspaces, som formår at forbinde sig til bibliotekets kerneværdier i makerspaces ved f.eks. at involvere underrepræsenterede brugergrupper og skabe nye møder mellem forskellige borgere i lokalmiljøet, have de bedste forudsætninger for at fastholde sin relevans.

■ ÁRNI MÁR EINARSSON

Ph.d. Stipendiat
Institut for Kommunikation, Kbh. Uni.

EN AFTEN MED MODE OG LITTERATUR

Sammen om læsning: Om boblende fortælleglæde og et særligt samarbejde mellem “Ellen Kristensen”, lokal tøjbutik, og Rebild Bibliotekerne.

På billedet ses fra venstre to medarbejdere Else Marie og Janni, bibliotekar Heidi Buur Pedersen, butiksindehaver Gitte Laustsen og bibliotekar Poul Flou.

Der er vin i glassene, og de 26 deltagende damer har fået serveret en sandwich, et program med bogtitler og en kuglepenn. “Mode & Litteratur” i tøjbutikken i Nørager er så småt ved at gå i gang denne aften i oktober. Indehaveren Gitte Laustsen byder velkommen til femte arrangement med dette særlige koncept, hvor Poul Flou og jeg selv fra biblioteket kommer forbi og anbefaler bøger indimellem præsentationer af den nye kollektion.

RO(man)TID

Konceptet kom i stand i 2017, hvor en håndfuld biblioteker i Region Nordjylland gik sammen om Projekt RO(man)TID. Et projekt – støttet af Slots- og Kulturstyrelsen – hvor man i samarbejde med lokale virksomheder skulle hjælpe medarbejderne til at finde mere tid i hverdagen til læsning. Rebild Bibliotekerne kontaktede blandt andet tøjbutikken Ellen Kristensen, og Gitte Laustsen siger: “Først syntes jeg godt nok, det var noget mærkeligt noget, men vi er alle glade for at læse, så vi sagde ja til at være med”.

Samarbejdet resulterede i, at biblioteket fik sneget sig med til et af butikkens populære modeshows, hvor to bibliotekarer fik lov at anbefale nogle bøger. Det viste sig at blive en herlig aften, og både publikum, tøjbutikken og biblioteket var enige om, at det kaldte på en gentagelse.

Kreative sammenhænge

Tilbage til butikken denne oktober-aften, hvor Poul Flou lægger ud med at præsentere *Evigheden i et siv* af Irene Vallejo. Janni Andersen står for at udvælge tøjet, og det er ikke helt tilfældigt, hvordan det går for sig. Hun modtager på forhånd en liste med bogtitlerne, og så sørger hun for at matche tøjet med titlerne. Forsiden på denne bog er sort med hvid skrift, og det, syntes hun, var lidt kedeligt. Hun havde dog bemærket, at der i beskrivelsen af bogen står “boblende fortælleglæde”, så hun har iklædt modellen en bluse med bobler på.

Janni Andersens evne til at finde en sammenhæng mellem tøjet og bøgerne er mageløs. En roman, der foregår i Grønland, skal naturligvis matches med en vinterjakke med pels, og til Line-Maria Långs *Himmelanker* har hun fundet en bohème-kjole og en festlig hat til modellen, fordi forfatteren selv er iført farverige gevandter på de billeder, der kommer frem, når man googler.

Når mode- og litteraturshowet er overstået, slippes publikum løs i butikken, hvor der er 20% rabat på tøjet. Poul Flou har lagt bøgerne frem på et podie, og når der er kø til prøverummet, bliver bøgerne ivrigt studeret. “Kan jeg låne den her, Poul?”, spørger en dame, og Poul skriver straks navn og titel ned på en lap papir: “Den registrerer jeg til dig i morgen, Birgit”. Et andet sted i

butikken hører man en kunde der spørger: “Hvor er den blå bluse, der hørte med til Jesper Stein-romanen?”.

Udendørs læsning

Under nedlukningen i foråret 2020 måtte arrangementet aflyses, og der skulle tænkes i nye baner. I sensommeren, da der blev åbnet for, at man kunne mødes udendørs, flyttede både mode og litteratur således ud i butikens baghave, hvor der blev sat stole op i en rundkreds med behørig afstand. Iført overtøj og en mikrofon kunne butikens Janni og bibliotekets Heidi og Poul lige nå at fyre programmet af, inden en regnbyge satte en stopper for festlighederne, og publikum måtte rykke ind i butikken til kaffe og shopping. Det fungerede rigtig godt at være udenfor, så et lignende arrangement en lys sommeraften er slet ikke utænkeligt.

Efterklang i hverdagen

Gitte Laustsen fortæller, at der efter sådan en aften er gang i bogsnakken, når kunderne kommer igen. Så kommer der for eksempel en kunde ind og fortæller, at nu har hun også læst *Dødeskeren*, og det var sørme en grum roman og så videre. Til gengæld kan kunderne også finde på at komme ind på biblioteket og spørge efter “den roman, der blev vist med den prikkede nederdel”. Det kan godt være en udfordring, hvis den, der er på vagt, ikke har været med til showet, så nu ligger der altid en kopi af programmet med bogtitlerne i skranken på Nørager bibliotek.

Biblioteket har i tankerne at etablere et lignende samarbejde med andre butikker i kommunen. Arrangementskoordinator Charlotte Meng fortæller: “Det er sådan et super koncept, fordi vi rammer en målgruppe, der måske ikke er vant til at komme på biblioteket. Og så er det bare megasjovt at være med til”.

HEIDI BUUR PEDERSEN

Rebild Bibliotekerne - Biblioteket Støvring

OM PROJEKTET

I RO(man)TID kombineres læsning som et fælles projekt på arbejdspladsen med individuel vejledning af deltagerne, hvor der tages udgangspunkt i den enkeltes læsebarriere, -forudsætning og -interesse. Fokus ligger på læsningens gavnlige effekter, kortlægning af tidsrøvere og litteraturinspiration, hvilket til sammen har vist sig at være en værdifuld tilgang til at skabe nye holdbare læsevaner. Kilde: *RO(man)TID evalueringsrapport*. I projektet deltog udover Rebild bibliotekerne også Brønderslev, Mariagerfjord og Vesthimmerland kommuner. Se mere: kortlink.dk/centralbibliotek/2dx6d

VI ER IKKE ALENE!

Jeg indrømmer det gerne, jeg var ikke 100% overbevist i starten om koblingen mellem biblioteker og FN's verdensmål. Men efter at have fulgt bl.a. Danmarks Biblioteksforenings arbejde med at sætte lige netop dette tema på dagsordenen og starte netværket DB2030, og efter at have tilmeldt vores biblioteksvæsen her i Tønder pilotprojektet omkring verdensmåls-certificeringen af bibliotekerne, tør jeg godt at sige, at der giver overordentlig god mening med FN's mål i et biblioteksperspektiv. Biblioteker er som folkeoplysende og værdistærke institutioner mere end velegnet til at bidrage til og facilitere både en debat og veje frem.

Men hvad så i resten af Europa?

Er de europæiske biblioteker ligeledes med på den samme dagsorden? Det giver en ny publikation udgivet i november 2021 af EBLIDA faktisk svar på. *Second European Report: Sustainable Development Goals and Libraries*.

Rapporten bygger på en spørgeskemaundersøgelse, som blev udsendt til en række EBLIDA medlemmer over sommeren 2021, og som havde til formål at kortlægge bibliotekernes aktiviteter i Europa i forhold til verdensmålene. Rapporten viser med al tydelighed, at de europæiske biblioteker og biblioteksorganisationer har taget denne dagsorden til sig både i forhold til en aktiv deltagelse, men også i forhold til det, man kan kalde "awareness".

“One year ago, when EBLIDA released the First European Report on SDGs and libraries, the picture was quite disparate, from front runners fully committed to the attainment of SDGs to others with a minimal level of awareness.

We can now notice an interesting shift, with libraries developing along two directions: the digital library and the socially inclusive library as a fulfilment of almost all 17 SDGs”, says Ton van Vlimmeren, EBLIDA President.

Rapporten giver et fint indblik i, hvilke af de 17 verdensmål som er i fokus hos vores europæiske partnere og hvilke finansieringskilder, der er med til at understøtte de forskellige aktiviteter, som har verdensmålene i fokus.

Det, som vi ikke ser så meget af endnu, er samarbejde på tværs af de europæiske biblioteker, evt. med økonomisk støtte fra diverse EU-programmer.

■ **Jeg tænker, at opgaven med at synliggøre og skabe netværk** på tværs bliver et vigtigt fokus for EBLIDA i den strategi, som vi arbejder med i bestyrelsen, og som vi glæder os til at præsentere på EBLIDA's Annual Council Meeting i juni næste år. Det betyder, at EBLIDA er både i overensstemmelse med de nationale biblioteksdagsordener, når det gælder FN's verdensmål, og kan være med til at øve indflydelse på den europæiske agenda, når vi taler biblioteker og de 17 verdensmål.

Rapporten kan downloades fra EBLIDA's hjemmeside: kortlink.dk/2e56h

■ ANDREW CRANFIELD

Leder af Biblioteker og kulturinstitutioner i Tønder Kommune
Medlem af EBLIDA Executive Committee

NORDIC LIBRARIES TOGETHER – Empowering Society

100 nordiske biblioteksfolk diskuterede 19. november, hvordan biblioteker gennem indretning og formidling kan være med til at styrke lokalsamfundet og sikre borger-medinddragelse. Konferencen var arrangeret af NINJA netværket sammen med bibliotekerne i Helsingborg og Malmø samt Region Skåne.

Konferencen blev holdt på Malmø Stadsbibliotek med ca. 75 deltagere til stede i rummet, mens 25 deltog digitalt, og der var deltagere fra alle de nordiske lande inklusive Island. Programmet var et fint mix af inspirerende oplæg om spændende biblioteker i Nordeuropa og engagerende workshops, især omkring hvordan bibliotekerne kan gå i dialog med borgerne og dermed få et stærkt borgeraftryk på biblioteksudviklingen. Her var oplægsholdere fra alle de nordiske lande og en keynotespeaker fra Holland.

Hvad er NINJA?

Først lige en kort præsentation af initiativtagerne bag mødet, det nordiske NINJA netværk. Netværket – Nordic IFLA Network – er et åbent forum for IFLA aktive og interesserede, der er opstået blandt nordiske bibliotekskolleger i relation til den internationale organisation IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions). Netværket vil gerne skabe interesse for IFLAs strategiske arbejde, formidle og dele viden om den internationale biblioteksorganisations forskellige grupper og programmer. Hertil kommer et ønske om at skabe større synlighed for de nordiske lande i IFLA gennem arbejde i grupperne, oplæg, posters mm. Ideen til konferencen er opstået i netværket og er den første i rækken af forhåbentlig årlige konferencer.

Ytringsfrihed, tolerance og nordiske værdier

Meget forbinder de nordiske lande og de nordiske biblioteker. Første indlæg kom fra Karin Linder, direktør i den svenske biblioteksforening, som understregede, at vi kan noget helt særligt, og at vi i forhold til IFLA har en særlig forpligtigelse til at hæve stemmen, når det handler om ytringsfrihed og pressefrihed og i det hele taget at advokere for de grundlæggende fælles nordiske værdier. Det kan f.eks. også være tolerance over for andre kulturer og andre måder at leve på. Karin Linder fremhævede, at vi har et ansvar for at stå op for menneskerettigheder og give dem en stærk stemme i IFLA.

Biblioteker i verdensklassen - og borgerdialogen

Programmet bød på flere præsentationer af nyere biblioteker og udveksling af deres fokus og opgaveområder. Keynotespeaker var Dirk Nijdam fra Forum Groningen, et helt unikt nyt hotspot som er baseret på biblioteket. Huset rager på alle måder op i den hollandske by og har museer, biografer, gallerier, cafe og bibliotek mm. Huset rummer 17.000 m² og har åbent alle dage fra morgen til aften, og her er plads til mange aktiviteter og mange mennesker. Grundtesen er, at det skal være sjovt at besøge huset, at borgerne skal føle sig godt tilpas, for det er med til at åbne det en-

kelte menneske for nye oplevelser. Tjek meget mere ud om det fantastiske hus på www.forum.nl

Forum i Groningen var nomineret til *Public Library of the Year Award 2021*, en pris der dog blev vundet af det nye Deichmanske hovedbibliotek i Oslo, som også blev præsenteret på konferencen. Biblioteket har sammen med Bibliotøyen, et bibliotek for de 10-14-årige i en forstad til Oslo været med til at sætte nye standarder for bibliotekerne i Norge og i høj grad skubbet grænserne for, hvordan der tænkes biblioteksudvikling. Hertil kommer, at politikerne, afledt af det nye hovedbibliotek, har givet bibliotekspolitikken større opmærksomhed. En medvirkende årsag til dette er også den nye norske bibliotekslov, hvor bibliotekets rolle som et uafhængigt demokratisk forum er blevet understreget.

Et andet nyt nordisk bibliotek, der også har haft stor betydning generelt for biblioteksudviklingen, er Oodi, et nyere bibliotek i Helsinki, indviet i december 2018. Det har været med til at give bibliotekerne i hele Finland ny værdi og øget deres betydning. Pointen i det finske oplæg var blandt andet, at idéerne fra store biblioteker ofte kan omsættes til brug i mindre biblioteker. Eksemplet, der illustrerede den tendens, var et sjovt og meget populært Containerbibliotek i Nekala.

Borgeraftryk på biblioteksudviklingen – det danske bidrag

Nu er det jo ikke, fordi vi ikke kan biblioteksudvikle i Danmark. Gang på gang blev Aarhus' Dokk1, åbnet juni 2015, nævnt som den helt store inspirationskilde. Mange har besøgt Dokk1 og fået ny inspiration med hjem. Det handler selvfølgelig om selve hu-

Oodi, Helsinki, ligger i overfor det finske parlament.

Foto: Maarit Hohteri

Foto: wikipedia/commons

Malmö Stadsbibliotek var vært for konferencen.

set og dets koncept, men i høj grad også om metoder og vilje til at sikre og medinddrage borgernes stemme ind i biblioteksudviklingen.

Design Thinking, som Aarhus har arbejdet med i flere år og gjort biblioteksrettet, blev omtalt igen og igen. Et værktøj, der nu er oversat til adskillige sprog og bruges i mange lande. Metoden er også blevet brugt i Reykjavik, som en metode til at skabe et bæredygtigt og inkluderende bibliotekstilbud.

Eftermiddagen bød på workshops, hvor deltagerne arbejdede med forskellige metoder til borgerinddragelse.

■ **En rigtig god og inspirerende nordisk biblioteksdag**, hvor der også var rig mulighed for at netværke med nordiske kolleger. Som nævnt satser NINja netværket på, at det bliver en årlig tilbagevendende konference. Næste sted har allerede meldt sin interesse, så måske ses vi igen i 2022 i Bergen. Alle er velkomne.

■ **KIRSTEN BOELT**

Medlem af Danmarks Biblioteksforenings Repræsentantskab og siden i sommer nyvalgt medlem af IFLA Governing Board

Containerbiblioteket i Nekala. Foto: Foto Adapteo Group

IFLA meddeler at WLIC 2022, den 87. IFLA World Library and Information Congress, vil finde sted i år i Dublin, Irland, den 26.-29. juli 2022.

Ikke siden WLIC 2019 i Athen har det på grund af covid-19 pandemien været muligt at møde op personligt, men i juli 2022 indkaldes igen til en fysisk konference.

Det bliver en mulighed for at dele, lære og innovere, men også for at genforenes med venner og kolleger efter en lang pause.

I samarbejde med den irske nationale komité vil IFLA, den internationale biblioteksorganisation, informere om aktiviteter og offentliggøre information, efterhånden som verdenskongressens planer udvikler sig. Følg med på <https://2022.ifla.org>.

Gå ikke glip af Dublins litterære historie og energien og passionen i den irske bibliotekssektor eller af den første WLIC nogensinde, som afholdes i Irland.

”We are grateful to the Irish National Committee for their work and support and know that they are assuring delegates of *Céad Míle Fáilte* – a Hundred Thousand Welcomes!”

Gerald Leitner, IFLA generalsekretær

DANNELSE OG BIBLIOTEKER

Lys, mekanik og digital leg med nyt fokus på biblioteksrummet. Vi gentænker i Aarhus Bibliotekerne de kreative aktiviteter i biblioteket med inspiration fra Italien. En studietur til Reggio Emilia i Norditalien har givet stof til eftertanke til udviklingen af kreative læringsaktiviteter.

Hvordan vi skal møde borgerne, hvis vi virkelig ønsker at motivere livslang læring på en kreativ, nysgerrig og udforskende måde, er til stadighed en vigtig opgave. Vi er en lille gruppe ansatte ved Aarhus Bibliotekerne, som er optaget af kreativitet – hvordan den ser ud, hvornår og hvorfor den opstår og lige så vigtigt, ikke opstår.

I efteråret resulterede det i en studietur til den norditalienske by Reggio Emilia, der udover Parmesanost og Balsamicoeddike, mest er kendt for sin særlige pædagogiske metode af samme navn. Målet var at lære mere om at facilitere kreative rum og læreprocesser. Ofte sættes Reggio Emilia-tilgangen i forbindelse med vuggestue- og børnehavebørn, men flere aspekter har gjort os nysgerrige på, om der er noget at hente i forhold til en bredere målgruppe, f.eks.:

- den nysgerrige og undersøgende tilgang til børns læring
- omhuen i deres rammesætning
- synliggørelsen af læring og refleksioner, for både deltagere og facilitatorer, i det fysiske rum

Eksperimenter er vejen til læring

Udgangspunktet for en Reggio Emilia tilgang til læring er, at vi alle kommer til verden med mangfoldige måder at undersøge og eksperimentere os frem til ny viden, men at den etablerede skole- og dannelseskultur ensretter os, og frarøver individet sin særegne måde at møde verden på. I et digt skrevet af en af pædagogikkens grundlæggere omtales det som “de 100 sprog”.

Det fik vi muligheden for at opleve i praksis på The Loris Malaguzzi International Center, et kultur- og videncentret, der samler og formidler viden om Reggio Emilia pædagogik, samtidigt med at de afvikler forløb for vuggestue- og børnehavebørn og familier. Her oplevede vi smukke og omhyggeligt kurraterede atelierer – værksteder – om store emner som lys, mekanik og digital leg. Fælles for alle atelierer er, at de indeholder en form for visuel formidling af den læring, som finder sted der, f.eks. i form af plancher, installationer eller film, så besøgende hele tiden er klar over, hvilke typer oplevelser et givent atelier er designet til.

Hele byens DNA

Reggio Emilia pædagogikken er en del af hele byens DNA. Det oplevede vi bl.a. på Remida, et center for genbrug og upcycling, der også tager udgangspunkt i den sanselighed og udforskning, som vi oplevede på Lois Malaguzzi International Center. Her fik vi f.eks. lov til at deltage i en workshop om papir, hvor hele oplevelse var lagt an på at udforske og stille sig undrende overfor så

Reggio Emilia. Lois Malaguzzi International Center. Atelier om lys.

hverdagsagtigt et materiale som papir; typer af papir, redskaber til papir og væsker at påvirke papiret med (ingen sakse eller lim). Det lyder måske kedeligt men var en ret vild oplevelse!

Vi fik også lov at besøge et lokalt folkebibliotek, Orologio, der ligeledes er bygget op omkring Reggio Emilia principperne og indrettet med en lang række atelierer med abstrakte tematikker som visuel produktion, auditive produktion og konstruktion, hvori materialerne var tilpasset det enkelte atelier i en for os lidt radikal tematisk opstilling.

Eksempelvis var der et atelier om film, hvor der var gamle og nye teknologier til filmproduktion til rådighed sammen med bøger om film, filmproduktion, kommunikation, audiovisuelle medier mv. samt – i den her sammenhæng ret traditionelle – plancher, som rammesatte både temaet, men også hvilke læringsaktiviteter, som fandt sted der.

Lois Malagazzi International Center. Atelier med materialer til kreative øvelser.

Remedier til papirworkshop.

Aktiv og værdibaseret formidling

Artiklen her giver kun en meget lille smagsprøve på de oplevelser, som har rusket godt og grundigt op i vores forestillinger om, hvad vores biblioteksrum kan bruges til, og som angivet indledningsvis – hvordan vi skal møde borgerne, hvis vi virkelig ønsker

Provinzen Reggio Emilia er en af 8 provinser i regionen Emilia-Romagna i det nordlige Italien. Reggio Emilia er provinsens hovedby. Byen er blevet verdenskendt i pædagogiske kredse på grund af en række særlige pædagogiske læringsprincipper – især for børn i kommunale børnehaver.

Siden Reggio Emilia for første gang udstillede sin kommunale børnehavevirksomhed på Moderna Museet i Stockholm i 1981 er virksomheden og den pædagogiske filosofi blevet spredt over hele verden.

Film atelier.

at motivere livslang læring på en kreativ, nysgerrig og udforskende måde.

Særligt idéen om at arbejde med at dokumentere vores kreative aktiviteter har bidt sig fast. Et større fokus på dokumentation kan styrke vores refleksion over, hvad læringsværdien er i vores kreative biblioteksaktiviteter og skabe grundlaget for en mere værdiorienteret formidling, som også er synlig og inspirerende for vores borgere, når vi er gået hjem – og de selv finder rundt i biblioteket.

■ **Der er heldigvis masser af viden** at finde om Reggio Emilia pædagogikken på internettet og på bibliotekernes hylder, hvis du og dit bibliotek har fået smag for mere! Og hvis du gerne vil høre mere om vores tanker ovenpå turen eller bare gerne vil sparre med os omkring udviklingen af kreative læreprocesser på bibliotekerne, så kan du læse mere eller komme i kontakt med os via www.aakb.dk, Aarhus Bibliotekernes website.

■ **JANE KUNZE**

Cand.scient.bibl.

Aarhus Kommunes Biblioteker

Fotos: AAKB

VELKOMMEN TIL DET BIBLIOTEKSPOLITISKE TOPMØDE 2022 21-22 APRIL I AALBORG

Kulturens betydning En national kulturpolitik med store kommunale perspektiver

Topmødet sætter fokus på KULTURENS betydning for både det enkelte menneske, for fællesskabet lokalt og for hele samfundets udvikling.

At tænke i kultur og biblioteker er, som det sidste par år med pandemi og covid-19 nedlukninger har understreget, en regulær velfærdsopgave.

Mød bl.a. Lea Korsgaard, som sammen med andre eksperter er inviteret ligesom kulturministeren, borgmestre og kulturudvalgsformænd til forskellige debatter om kulturens potentiale i kommunernes udvikling.

Sæt allerede nu kryds i kalenderen og deltag i debatten på
Det Bibliotekspolitiske Topmøde.
Landets største netværksmøde for kommunale kulturpolitikere,
biblioteksfolk og centrale aktører.

Program og tilmelding på db.dk/2022 fra midt januar.

Afsender:
Danmarks Biblioteksforening
Farvergade 27 D, 2. sal,
1463 København K